

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23908
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	46
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 46

DRUNKARD
TO
EARSHOT

drunkard n. | I दुर्मदिन् m Pat - मद्यप mf

(आ) n ChUp, Mn, etc.

| II मत्तः L - मद्यपः Bhām - सुराबू m MW.

a drunkard's meal मद्यपाशनम्

a particular disease of drunkards

विशेषः Car.

dry vb II शुष् ल 4 (Dhātup 26.74) शुष्यति

(m c also शुष्यते) AV, etc.

I III चै ल । पायति Dhātup 22.23 - लङ् ल

I (Dhātup 4.34, 5.55) लङ्गति, लङ्गते L -

शुष् ल । शुष्यति Dhātup 60 - शुष् ल ।

शुष्यति ल 10 शुष्यति Dhātup 32.103.

the act of causing to dry up उपशोषण

mtm Susi, Prab not causing to dry up

अशुष् mfn Say so as to dry above

उर्ध्वशोषम् indp Pān 3.4.44, Bhatt.

to dry up I उच्छुष्, उच्छुष्यति Chap

4.3.2 - विशुष् cl 4 विशुष्यति, विशुष्यते

MBh, R, etc - प्रशुष्, प्रशुष्यति Kām.

I II आश्यै, आश्यायते Ragh - उपदस्,

उपदस्यति RV. AV 3.29.2.6, 5.30.15,

TS 1.6.3.3, ŚBr, Tāndyabr, GopBr,

Kaus - उपवै, उपवायति TāndyaBh,

Sāṅkhya, Kāth - उपशुष्, उपशुष्यति

Ts 3.1.10.3, Sūś, Car - निपा, निपिबति

Bhp - प्रदस्, प्रदस्यति Kāth - लङ्

५। (Dhātup 4.34, 5.55) लङ्गति, लङ्गते

L - विगल्, विगलति MBh, Kāth, etc -

संतप्, संतपति R, Sūś, VarBhS, etc.

2I शुष् caus शोषयति AV, etc - विशुष्,

caus विशेषयति MBh, R, etc - संशुष् caus

संशोषयति MBh, Kāv, etc .

to dry up gradually अनुशुष् SBd 14,

etc .

dry adj I शुष्क f (आ) RV, etc - रुक्ष

f (आ) SBd, etc .

1 II अह L ~~अपह~~ अपह् Kū - अपरिक्लित -

अपि RV 7.823 - अवान् L - उच्छुक् ~~M. etc~~,

Mricch, Kathās, Rājat — उपवात Āśulṅg, Kauś —

उपशुष्क ĀpŚṅg, Sch — उपशोषित MBh, Suśṅg —

काहल L — गतोदक MBh — जलहीन Mricch —

तृष्ट f (आ) RV 3. 9. 3, 10. 85 & 87, AV 5. 18f,

7. 113. 2 — दग्ध Śikṣh — निर्जल f (आ) —

निष्प्रगत L — निःस्नेह f (आ) R — पिष्टीर L —

वसु f (उ० वी) L — विजल Hariv, VarBṛS —

व्युद BṛhP — व्युदक f (आ) ŚāṅkhGr, Āpast,

Bhp — सम्भृष्ट Suse.

not dry अशुष्क f (आ) ŚāṅkhŚr, Gobh,

Mn 11.64 — आर्द्र f (आ) AV, ŚBr, R,

Suse, MBh, etc anything dry (eg.

wood, dry cowdung, etc) शुष्कम् (शुष्कः

१ अर्धर्चादि) RV, Vishn become dry

ज्ञान becoming dry परिशोषिन् Rājāt

being in dry grass कक्ष्य VS 16.34

being in dry soil धन्य AV, Tāh

dry and wet शुष्काद् f (आ) R dry

argument शुष्कतर्कः MW dry (as herbs)

जस्त f (अती) RV, AV, etc (often in comp)

[Pāṇ 2.1.49] Kauś, ĀśvGr 4.2, MBh, etc

a dry country निर्जलः, निर्जलम् MBh, R

dry cow dung शुष्कगोमयः L dry flesh

शुष्कमांसम् L dry food शुष्कान्नम्

VarBrs dry fruit शुष्कफलम् MW —

वानम् L a dry ginger नारम् L —

विश्वा L dry land स्थलम् TS, etc —

पृथ्वीलम् Pañcad a dry leaf शुष्कपत्रम्

MW, शुष्कपणम् MW dry meat

शुष्कमोसम् L dry-mouthed शुष्कमुख

मृत् R dry soil धन्वन् n (also m)

a dry throat कण्ठशोषः Sāringa

13522 ♀

a dry tree शुष्कवृक्षः MW dry wood

शुष्ककषानि = pl MBh eating of dry

food अरसाशः Kauś fire in dry

grass कक्षाग्निं = MBh 3.14757 fire

in dry wood कक्षाग्निं = MBh 3.14757

fire kept up with dry grass कक्षाग्निं =

getting dry quickly आगुशुष्कत्वम्

Kām grown dry on the tree ऊर्ध्वगुपी

(soil समिध) Kauś growing on dry

soil धनञ्ज ~~न/ह/~~ Suśr having deep

Sandbanks (as a river in the hot

season) श्यामगुणिन Bharte having

pounded (anything) into dry

powder (without adding any liquid)

रुक्ष

~~श्यामगुणिन~~ Pān 3.4.35 having pounded

(anything) into dry powder (without

adding butter) क्षापेष्णम् Pān 3.4.35

to become very dry विशुष् ८५

विशुष्यति, विशुष्यते MBh, R, etc one

nearly dry निदाघसिन्धु m W sleeping

€ upon dry grass कक्षशायः T, L.

to be dry । II ओख् ८ । ओखति-राख् ८

। राखति Dhātup 5-8.

to become dry I शुष् ८५ (Dhātup

26.74) शुष्यति (m c also शुष्यते) AV, etc

प्रशुष्, प्रशुष्यति kām - अवशुष्, अवशुष्यति

VāyaP 2, अवशुष्यते MārkaP.

II अपदस् RV 1. 135. 8 - आश्वै,

आश्वायते Ragh - द्राक् ८। द्राक्वति -

परिशोषं गम् - प्रदस्, प्रदस्यति kātḥ

- शुष्क Nom (only inf शुष्कितुम्)

Divyāṭṭ.

I. III शुष् ८। शुष्ति ८। शुष्यति

Dhātup 33.103 - स्निग्ध् ८ 4 (Dhātup

26.3) स्नीव्यति Dhātup.

to make dry I शुष् caus शोषयति

AV, etc - विशुष् caus विशोषयति MBh, R,

etc - रुक्ष् ८ 10 रुक्षयति (Vop also

रुक्षापयति) ŚBh.

I. II संशुष् caus संशोषयति MBh, Kāv, etc.

made dry उपशोषित mān MBh, Śusāh

made thoroughly dry संशोषित mtn

MW.

making dry I उच्छोषण mtn Bhag,

उच्छोषणम् R - विशोषिन् mtn Susd —

संशोषिन् mtn Subh.

I II विरुक्षण mf(ई)n Susd — शोषणम्

MBh, Pañcat, Susd — संशोषण mtn Car..

drying II आरक्तनम् L - निक्षेपः W —

परिशोषणम् MBh — शुष्नि L —

सम्परिशोषणम् R.

the act of drying up विशोषणम् Rājāt,

Suśr — शोषः MBh, Suśr complete

drying संशोषः VarBṛS, संशोषणम् MBh,

Suśr drying of tears अश्रुप्रामाजितम्

MBh, R, Hariv, Kām the drying of

palate (through much talking)

तालुविशोषणम् MBh. 8. 4760.

drying up II उच्छोषणम् R - संशोषः

VarBhS, संशोषणम् MBh, Suśr - शोषणम्

(instr) MaitrUp, VarBhS.

II अवशतनम् Suśr - उच्छिति f VarBhS

— कोचः (gana ज्वालादि) Suśr.

drying up (of a lake) संकोचः Kau

drying up of the milk (in the udder)

क्षीरक्षयः Pañcat 2 drying up (of the

skin) चोषः Susē drying up of water

जलशोषः W.

dryness I शुष्कता, शुष्कत्वम् Pañcar, Kam

— रूक्षता (Kāu, etc) रूक्षत्वम् (Sāmka) — रौक्ष्यम्

Yājñ, Susē — विशोषः Vcar — शोषः MBh, Susē

II प्रशोषः Susē — शुषिका L.

complete dryness परिशोषः R, Susē

dryness (as a disease) चतुः सूक्ष्म

dryness of the mouth मुखशोषः सूक्ष्म,

Sārṅgś — शोष्कारम् AV dryness of

the nose नासाशोषः W dryness of the

throat कण्ठशोषः Sārṅgś heat and

dryness of the nose नासापरिशोषः

Sūśr internal dryness हृच्छोषः सूक्ष्म

morbid dryness of palate and throat

तालुगलप्रशोषः Suse 2. 11. 22 morbid

dryness of the palate तालुशोषः Suse 2. 16

suffering from dryness of the mouth

मुखशोषिन् mtn Suse one who dries

up शोषयितु m Say who dries up पीतु

m Un 1. 71, Sch.

drying adj II विशोषण MBh, Bh - विरुक्षण

‡ (ई) Suse.

I II अक्रोष Nih - शुष् (itc) Pan 4.3.166,

Vartt I, शुष् L.

drying leaves पर्णशुष् Un 2.22, Sch.

drying up I I उच्छोषक S'Br, GopBr —

संशोषिन् Subh - संशोषण Car - विशोषिन् Ragh

II उपशोष R(B) - प्रशोषणः Hariv - शुष्

(itc) शुष् L - शोष BHP - शोषक BHP —

शोषण f(ई) Nih, MBh, Susi - शोषिन् (trans)

MBh, R, Suśē — शोषिन् (instr) Suśē, VarBh, S.

not drying up I अशोष्य Bhag 2.24,

VarBh, S.

I II अनुपदस्त [Kaus] अनुपदस्य [Śaṅkhaśē]

अनुपदस्यत् [TS] अनुपदस्त् [AV]

अनुपदासुक् [TS] — असक् RV 6.638

(Nir 6.29) — असक्षत् m (असक्षत्,

असक्षन्ती) RV.

not drying up (as a pond) अविदासिन्

Āsule, Gobh, Bhp drying up ponds (as

summer) शोषितसरस् Pañcat.

dried adj II शुष्क f (आ) RV, etc.

I II अट्ट L - उपशोषित MBh, Sus̥ - गतरस W

- वान - सम्भूष Sus̥ - सूत Pāṇ 6.4.20.

almost dried आशान Kād completely

dried up संशुष्क f (आ) MBh, Kāv, etc

dried by the sun आत्मशुष्क dried

fish शुष्कमल्लयम् MW dried fruit

वानम् L the dried shell of the Bilva

fruit निल्वपेशिका, निल्वपेशी Susie.

dried up .II उच्छुष्क Maricch, Kathās,

Rājāt - संशोषित MW - निष्पीत R, Kathās

— विशुष्क MBh, Kāv, Kathās.

.II अभिप्राप्त Susie - आस्थिभूयम् AV 5.18.3

आख्यान Ragh, Kum - उपवात - कुन्त

Sak, Ragh. 10.49 - क्षाम ङ (आ) Yājñ 1.80,

MBh, R, Megh, etc - नीरस ङ (आ) Hariv,

Kāv, etc - नात - विगलित MBh, Mr̥icch,

Prab - शुष्क ङ (आ) RV, etc - शुष्कक ङ (इका)

R - शुष्कवत् Mr̥icch - शोषित Hariv, Kāv,

etc - सुतजल Mr̥icch. a dried up pond

~~शुष्कवत् शब्द~~ a dried up pond

शुष्कापः SBd having the palate dried

up परिशुष्कतात् Rit living on dried

flesh शोष्कलः VS not dried up अवातः

‡ (आ) RV 1.52.4, 62.10 & 8.79.7, अवातः

MBh 2.704 a portion of dried mango

fruit आम्रपेशी L possessing dried up

ponds शोषितसरसः Pañcat.

to be dried up प्रतिशुष्, प्रतिशुष्यति RV —

व्यथ् ८। (Dhatup 19.2) व्यथते Kull

to be completely dried संशुष, संशुष्यति

(cp also संशुष्यते) MBh, Kāv, etc to be

completely dried up संशुष, संशुष्यति

(cp also संशुष्यते) MBh, Kāv, etc —

समुच्छुष, समुच्छुष्यति Bhatt: ~~to~~ to become

completely dried up समुच्छुष, समुच्छुष्यति

Bhatt: well dried सुशोषित VarBrS,

to be dried 1I शोषणीय VarBrS. difficult

to. difficult to be dried दुःशोष MBh 7.856

not to be dried up अशोष्य Bhag 2.24,

VarBrS to be dried up शोषयितव्य MW

to cause to dry up उच्छुष् caus उच्छोषयति

— उपशुष् caus उपशोषयति Ap, MBh, Kathās.

dual न द्विवचनम् Pāṇ 1. 4. 102, etc,

द्विवचस न R Prāt — द्वित्वम् Pāṇ

2. 3. 46, Kāś.

the dual-endings द्विवचनम्

Pāṇ 1. 4. 102, etc, द्विवचस न

R Prāt a dual-termination

द्विवचनान्तः MW relating to

the dual न द्विवचन इ (इ)

2
1 7

Āśv Śr.

dualism । T द्वैतवादः Cat —

द्वैतम् ŚBr, Kap, Prab, BhP, etc.

(in phil) dualism श्रुतः

assertor of dualism द्वैतवादिनः

m L, द्वैतिनः m Sāmk the

being dualism द्वैतत्वम्

Sarvad belief in dualism

भेदप्रत्ययः W dualism and
non-dualism भेदाभेदः having
missed the path of dualism
and non-dualism वैतावैतमार्ग-

परिभ्रष्ट Prab 2. $\frac{5}{6}$ (in phil)

one who holds the doctrine
of dualism भेदिन mfn

the path of dualism and

non-dualism द्वैताद्वैत मार्गः.

duality I II द्वैतम् SBr, Kap,

Prab, BhP, etc — द्वैतत्वम् —

द्वैधम् Laty, Mn, MBh, etc.

I II द्वैता MW — द्वैतगुणम् W — द्वैधीभावः

MBh — भेदः.

the being duality द्वैतत्वम्

Sarvad destitute of duality

अद्वैत ऽ Bz 14, etc duality of

form द्वैतवादिन BHP duality of

substance द्वैतवादिन MW one

who maintains the duality of

God and the Universe द्वैतवादिन

m Cat.

dualist । I द्वैतवादिन m L,

द्वैतवादिन m Samk.

1354b

non-dualist 1 II 31¹¹⁰₁₁ 1111

m Sāṃkhyas, Sch.

Zurück

dubious adj I संदिग्ध MBh, Kāv, etc - ~~संशय~~

- संशयित MBh, Kam.

II विचारित Mn, MBh, etc - विचार्य MBh,

Kathās, etc - संशय mf (आ) n R - संशयितव्य

Sansk.

dubious in sense संदिग्धार्थ MW

dubious matter अर्थसंदेह Mit.

2 I संदेहि MW - संशयिन् MW - संशयापन्न W

संशयात्मक पाठ्यकाल.

२II सांशयिक †(ई) Nir, Apast, MärkP.

dubiousness III वैकल्पम् MW.

duck

n II घघर: L.

a kind of duck II कारण्ड: R 7.31.21,

कारण्डक: MBh, R, etc - उपचक्र: MBh —

कलहसक: kad - मराल: kau (मराली L) —

मरालक: L (मरालकी Das) - तरद् f

(Siddh, purnl 74) L.

II काकवक्त्र: L - भरद् f L - मरुत:

L - महापक्ष: L - सहस्रपाद: L — (with

dark grey wings) हंसमाला L.

a wild duck कामिकः, कारण्डवः L

a pair of ducks हंसयुगलः MW.

ducking कडनम् Comm on Katy Śc 5.5.31.

13551

+

the seminal duct ^{II} ~~रेतामार्गः~~ Suseh.

the urinary duct ^{II} मेहनम् AV.

2
21)

1-
1350-

due ^{adj} प्र | I सुक्त ~~प्र~~ Mn, MBh, etc.

not due | II अप्रहृत Bcar 2.44:

according to what is due अहो

Ved, instr RV 1.127.6, 10.63.4 & 92.7

acting after due deliberation

सुविचार्यकारिन् Hit.

at the due time | II सतुशः RV, AV

9.5.13, VS — सतुया RV, AV, VS, etc.

done in due order अनुक्रान्ति

due as a part भागधेय f (ई) VS

due performance of a sacrifice

यज्ञदीक्षा Mn, R due practice

सम्यक्प्रयोगः MBh, Kun, Cat

due protection सम्यक्पालनम् Ratnâv

in accordance with rule and with

the due recitation of Mantras or

3
(550)

mystical texts विद्यिमन्त्रपुरस्कृतम् MBh

in due course आनुलोमिक f (ई)

in due measure साधुरया.

in due order II अनुक्रमम्, अनुक्रमेण,

अनुक्रमात् — क्रमागत Car 3.8.

III कुशलेन Gobh.

in due portion यथाशतः (w) यथांशम्

(A) in due succession यथाक्रम

(ibc Kathās) यथाक्रमम् (Mn, Kāṇ, etc)
यथाक्रमेण (Maitrīlīk, Varāṇs)
in due time यथाकाल ibc Kātyāṇ, etc
not in due order अव्यवस्थित
to arrange in due order कुरालीक
आदि what is due भाज् (mostly
if exceptionally with gen) Bhatt, कर्तव्य.

2I शोधय W — गामिन् ifc (Pāṇ 2.1.24,
Vāst 1), Yājñ 2, MBh 12, Hariv, Śak, etc.

anything due ऋणम् RV, AV, etc, Mn,

MBh, etc claimed i.e. due (as

interest on money) निजति Mn 8.154

one to whom the first share is due

प्रगमभान् RV to be one's due गा cl 3

निगाति cl 2 गाति, गाते (acc) RV 8.45.32,

Ragh II. 73.

duly adj. I यथावत् RPrat, Mn, MBh,

etc — यथौचित्यम् Pañcat, Kathas,

यथौचित्यात् Śāh. — सूक्ष्म RV, etc — सम्यक्

Up, Mn, MBh, etc.

I II यथातथम् MBh, Pur, Kathas —

युक्त्या, युक्तिन — यथारूपम् Śāh, Śānkh Gṛh,

BhP — साव्या RV, VS, TS.

2I विधिनाम् Mund Up, Mn, MBh, etc —

विधिपूर्वकम् Mn, R, Sūtr, विधिपूर्वम् Gaut,

MBh.

2II अनेन RV, AV — व्यायेन, व्यायात् — योगेन,

योगतः — सुविधानतः — स्वविधिना Var Br. c.

duel n । I द्वंद्वयुद्धम् W, द्वंद्वसाम्प्रहारः Uttarar-

द्वंद्वम्.

chariot-duel द्वैरथम् (युद्ध) MBh,

Havis, R a duel with swords

शस्त्रकालि m Kathās victory in a

separate duel पृथग्जयः Gaut.

a singer in a duet समलः संगित

— समलकः संगित singing a duet

संहतवाक्यात् मार्क (du) मार्कः।

dug ≈ I स्तनः (स्तनम् g अर्धचर्दि itc ± आ or

ई) RV, etc.

a cow's dug गास्तनः MBh 3.32-4

shaped like a cow's dug गास्तनाकार

mta Sus'r 2.6, Bhp'r 5.

dull adj I जड ढ (आ) Mn 8.394, Vājñ 2,

Mbh, etc — मन्द ढ (आ) MBh, Kāv,

etc — कुण्ठ (gana कडासादि) MBh 1.

1178, R, etc — मन्थर ढ (आ) Kāv,

Rājat, Sāh, etc — स्थूल ढ (आ) MBh,

Pañcat — मूढ Mn, MBh, etc.

I II अप्रस्वर L — अप्रथ L — असत्

L — अनिज्ञ B&P — जज्ञर Vaj. B&S,

Var Yogay 8.12, Kād, Kathās 25.66 —

जक्हु RV 8.61.11 (Nir 6.25) — निष्प्रतिभ

† (आ) L — निस्तेजस् MBh, Kāv, etc

— मूर † (आ) RV, PañcavBh, (मूढ)

— मूर्ख † (आ) TS, Mn, etc — रङ्ग

Un 3.40 — वर Hcar — वितान W

— शील अ † (आ) L — सुप्त BhP

— स्तब्ध MBh, Kāv, etc.

not dull II भामन्द.

II जिह्वेतर Naish 3.63.

become dull मन्दीभूत Naish dull

(as conversation) सनिर्वेद Kād

— dull eared मन्दकर्ण A dull

minded कुण्ठधी Gol — सन्व्यामनि

Mārhp.

~~dull witted~~ dull witted II स्थूलबुद्धि

Kād, स्थूलमत् MBh, स्थूलमति

VarBṛS — मन्दचेतस् MBh —

स्थूलधी W.

I II दुर्मेध, दुर्मेधस् (Pāṇ 5.4.122)

MBh, R, etc, दुर्मेधाविन् MBh 12.

9486 — मन्द तु (आ) KaṭhVP,

MBh, etc.

dyed of all dull red colour कषायचित्

W of a dull luster मन्दकान्तः W

rather dull विमन्यर Hasy very dull

सुमन्द — परिमन्द S is very dull

witted सुमन्दबुद्धि 171 Bh.

to be dull । II जल ल । जलति (for

जङ्) Dhātup 20.3 — जिह्माय

nom जिह्मायते Hcat 1.1.1 — शुर्

ल । शोषति ल 10 शोषयति Dhātup

32. 102.

2 I नीरम् १ (आ) Kāu, Pañc, Sāh,
etc — असिक्.

dullness II मन्दता Mālav, मन्दत्वम्

Kāu — जाड्यम् (१ दृढादि) MBh 12.

6487, Hariv 15815, Pañcat, etc.

II अतैजस् n — अप्रतापः — अरति

Buddh, Jain, etc — उपलेषः Suśr

— कषायः, कषायम् Vedāntas — गुरुत्वम्

Sarvad 15.158 — जडः १

अश्वादि W — तैमित्यम् Gal — ध्यानम्

Bhṛī — परिमन्थरता Venīs — प्रतिभाहानि

१ W, प्रतिभाक्षय W — मूर्धिमन् m

१ दृढादि — मूर्ध्वता, मूर्ध्वत्वम् Kāv,

Pañcat — मूर्ध्विमन् m १ दृढादि —

विषादः (if १ आ) MW. the cause of

the cause of dullness लमस लमस n,

लमः (Pāṇ 7.3.34, Kāś) L, Sch

dullness (of a part of the body)

कुष्ठता Swiss.

dulling adj 1 II कान्तिहर W.

dulled 1 I कुष्ठित Ragh 11.74.

1 II जिह्व १ (आ) (Nir 8.15) Kir

— जिह्वित Kād 2.157 (ul जिह्व) —

प्रतिहत L — हषित Pat on Pān 7.2.29.

to be dulled । III कुण् d । कुण्ठति

Dhātup १.57.

dumb adj I मूक † (आ) VS, etc - जड † (आ)

Mn 2. 110, सुसह - कल † (आ) B. Ā. Up, chup.

II अरुण † (आ) [RV 5. 63. 6, etc] or इ [RV

10. 61. 4 & (nom pl अरुणयः) 95. 67] (√ अरुण् U. n.)

L - कड SB 14 - मूकित Nalae - वागपेत

Kaush Up - विश्रान्तकथ Ragh - हीनवादिन् W.

dumb-founded इति कर्तव्यतामूढ hit

a dumb man वाग्यामः W the state

of being dumb मूकभावः MW to make

dumb मूकीकृ, मूकीकरोति Sāh..

dumbness I मूकता, मूकत्वम् MBh, Pur, Suśr

- मूकभावः MW.

II मौक्यम् Mn 11.51.

dun-coloured adj । II माश्वतु RV 7.44.3.

dung
Erung n 1 I गोमयम् often गोमयानि

n pl rarely Var Brs 4.30 — शकृत्

n RV, etc — उच्यरितम् Bhp, Susr,

Mn, Hit.

1 II करीषः, करीषम् SBr 2, Mn 8.250,

etc — कुणपम् (कुणपः gana

अर्धचीदि) — पांसु n L — चार्षी L

— वाश्रम् (L) — शकम् AV — संकरः

~~संकरः~~ car — सारः, सारम् (५८ ४ आ)

krishis. at

abounding in dung कसीषिन्

mfn AV 3.14.3.19.31.3 bear-

ing dung शकुम्भर mfn AV

coming from dung कारीष

mfn Snss.

a dung-beetle 1I विड्भुज

m Bhp — शकृत्क्रीटः L. ~~ad~~

a dung - heap शकृद्भूत Hvr

dung - making शकृत्करि m L

dung - water गोशकृद्द्रवः Mn

11.92 a dung well (?)

शकृद्भूत Pān 6.1.94, Vārtt 4

a heap of dung कारीषम् L

an insect similar to a

dung-beetle विडभुज् m BHP

a kind of dung-beetle

महाभीरु m L a lump of dung

शक्तपिण्डः Vs originating in

cow-dung गोमयोद्भवः L pro-

duced from dung कारीष

sniss a region abounding

in dung कारीषिणी १ पुष्कराणि

dungeon

1 II गूढागारम् W.

13579
+

having no duplicate II अद्वैत mtu

SBz 14, etc.

२
२१/१

duplicity 1 I द्वैधम् Lāty, Mn, MBh, etc

- द्वैविध्यम् MBh, Sūtr, etc.

1 II द्वैतम् ŚBr, Kap, Prab, BhP, etc

द्वैध्यम् kām - वाक्त्रिमन् २ Svāh.

duplicity of sex द्वैलिङ्ग्यम् Svāh.

duplicity (with Buddhists one

of the twenty four minor

evil passions) माया sharmas

2
1

E9 free from duplicity

अह्याविन् [RV], अह्यु [RV 8.18.15]

— अह्यत् (RV 3.29.5), अह्यस्

(RV 1.187.38, 8.18.6).

durable adj 1 I स्थायु kar, Bhp

-- स्थिर त (आ) RV, etc -- अभ्युत्तर त (आ)

Kathās.

1 II कावक्षम Sak.

durable state of feeling

स्थायीभावः Bhar, Dāsar, Sāh, etc

durable state of mind

स्थायीभावः Bhar, Dāsar, Sāh, etc

having a durable colour'

स्थिररङ्गा L having durable

wealth अनवभूराधस् RV to

make durable इथा caus

स्थापयति, स्थापयते MBh, R, Sutr,

etc making durable स्थिरीकर-

णम् Sāh making the Vyāna

durable व्यानद्रिह TS, kāth

very durable स्थेष्ठ Pān 6.4.

157.

durability 1I चिरस्थायित्वा W —

स्थासुता W.

duration 1I शौण्डम Sāṅkhya,

Kaṇḍī - स्थिति & śvetUp, R, kālid,

BhP, Sarvad — सांस्थिति & Hariv,

kām — व्यवस्थितत्वम् Śāṅk.

1 II प्रवर्ष: car - प्रवर्षणम् Swiss,

कातप्रवर्षणम् -- प्राप्ति t vs --

मातरम् (यु) -- मात्रा RV, etc --

विक्रमः BHP -- संसर्गः (यु t आ), MBH

3. 11. 238 -- समवायः MBH 1.556 --

समुत्थान in नानासमुत्थान "of diff-

erent duration T AR -- सम्भोगः

(यु t आ) (only L) -- स्थेसमूह

m Hyog. conferring duration.

conferring duration धीव्य BHP

the duration of a man's life

पुरुषायुषम् Ragh, पुरुषायुषम्

Gal (in astron) duration

of an eclipse स्थिति † Sūryas.

duration of life 1I वयः -

प्रमाणम् MBh - जीवितकालः L

— जीवितव्यविषयः Introd 9/10.

1 II (dominion) जीवविषयः

Pāṇcat — जीवितम् L — जीवे-

तव्यम् Pāṇcat, Kathās 78.79

duration (of life) — विषयः

(५९) f आ) Pāṇcat — स्थिति f

Mārhp. ~~stata~~

duration of the world

लोकास्थिति 7 kar the life (ie
duration) of a sacrifice

यज्ञायुस् 132 long duration

चिरता W (in astron) the mean

half duration मध्यस्थित्यर्थ

मध्यस्थित्यर्थम् of different

duration नानासमुत्थान 132

a temple of Durgā ।I चण्डिकागृहम्

Kād, Kathās 25.86, चण्डिकात्रयः

Sinhās, चण्डिका Kād, चण्डिकागृहम् Kathās,

25.111.

duringIII अन्तरा (with acc and loc) —अन्तरेण (with acc) — समवाये (with gen).during a long time दीर्घेण कालेन MBh.कालेन महता, कालेन बहुना during ayear आवत्सरम् Mārkp during onemonth मासम् एकं यावत् during theday तद्दिनम् W during therecitation यावदध्ययनम् Mn 2. 241

during the whole of life यावज्जीवि

ibc (Hcat, Cat) यावज्जीवम् (SBr, SRS, etc)

~~यावज्जीवि~~ (MBh) during 3 days

यतः during 3 years यतः ॥.

1

Durvā grass ? १ ॥ मङ्गल्या L

— महोषधि १ L — रसाढा L —

रोहिणी L — विशाखा Comm

कठिलक L — शतग्रन्थि १ L —

शतधा L — शतमूला L — ग्रन्थपर्णी

L ? . ~~at~~

a kind of Durvā grass

ग्रन्थिदुर्वा L — ग्रन्थिमूला L —

भूतहन्त्रो L — मात्स्यदूर्वा L —

मात्स्यग्रन्थि m L — मोनाक्षो L —

रोहत्सर्वा L (प्ल. रोहित्सर्वा) —

वाह्निदूर्वा, वह्निनी — शान्ता — शोता

L, शोषिका, शोतदूर्वा L — श्याम-

काष्ठा, श्यामग्रन्थि t L.

white surva grass 11

सितदूर्वा L — सितच्छदा L.

1 II सुपर्वा L.

white flowering Dūrvā grass

शतकीर्य सुसर, कार, पाँकार.

dusk II. n दोषास् n AV 16.4.6.

at dusk दोषाम्, दोषा (instr)

growing dusk आकुच् f RV 8.27.21

The time from dusk to midnight

पुनरात्रः AitBr, Kauś, KātyŚr, MBh, etc.

dusky adj I सन्ध्या शब्द - आश्याम् Heat.

dust n 1I धूलि f Var, Pañc, Kav, Pur, etc

(also ~~धूलि~~ धूली L and in comp) - पांसु m

AV, etc - रजः (गृ पचादि) रजस् n RV, etc -

रेणु m (f Siddh, n गृ अर्घ्यार्चादि) RV, etc.

1II अभ्रम् (rarely अभ्रः AV 9.6.47 & TS)

[NBD] AV 10.3.6 - अमत्तः Comm on Un -

अवकरः Gant, etc. - अवध्वंसः AV 5.22.3 -

आसः AV 9.8.10, SBh - किरणः RV - क्षिति-कणः

L - क्षितिक्षणेदः kād - क्षेदः R 2.104, 12, kād,

Skandap, Kathap - क्षेदितम् L गुणकः

kṛishis 21.2 - तुस्तः, तुस्तम् L, Sch —

तूस्तम् (Pāṇ 3.1.21, itc q चूर्णादि) Pāṇ

3.1.21, kās, Purushott (Un 3.86, Sch) —

परागः Ragh 4.30 - पांसुकानि n pl MBh —

मलम् (मलः) AV, etc - मृत्स्नः, मृत्स्नम् Suśr

— मेदिनीद्वयः L — रजः कणाः m pl Ragh

- वप्रः, वप्रम् L - वातकेतु म L - वायुकेतु म

L - संकरः L - संकारः Divyāṇu - समीरलक्षम्

२ Siṣ

the act of sprinkling with dust

उच्छूलनम् Bālar 185.19 anatom of

dust रेणु म (f Siddh, २ गृहार्थे च)दि)

RV, etc being beyond the dust

परोजनम् mfn SBe cloud of dust

धूलिपरलम् Kull 4.102 a coating of dust

रजःपरलम् MW consisting of dust

पांसवmtn Bhp.

covered with dust । I धूलिमय mt(ई)

n MW.

। II गुण्डित mtn L - परिगुण्डित mtn

SiI - रजस्वल mt (आ) n MBh, Bhp -

संषिक्त mtn Kir रेणुवासः L - धूलजम्

Bhpr.

(prob) dust and sand पांशुसिक्ता +

pl kauṣ dust bannered धूलिध्वजः L.

dust-coloured II धूसर mfn (आ) n

kāu, Rājāt, etc.

II विधूसर mfn Bhatt. - (prob)

समुद्धूषर mfn Pañcar, धूसर.

dust-destroyer पांशुमर्दनः L. (also)

dustless अरजस्क म्फन HParis

the dust of any oily substance (as

of clarified butter etc) विलपनम् Yājñ,

Sch the dust of ashes भस्मेणु m R

the dust of flowers रजस् n Kālid,

BhP - कटम् itc (considered as a

suffire) Kāty on Pān 5.2.29 the dust

of sandal मलयजरजस् n Dhartē

dust of the earth भूमिनि n pl MBh

the dust of the ^{feet} ~~feet~~ पादरजम् n MBh,

Mālaw - मलपृष्ठम् MW essence of dust

रेणुसारः, रेणुसारकः L falling dust

पिनाकः, पिनाकम् L falling (lit rain of)

dust धूलीवर्षः, धूलीवर्षम् KuI 4.115

formed of dust पांसव mfn BhP.

free from dust I विरजम् mfn MBh,

Kāu, etc, विरज mtn - ~~विरज~~ mf(आ)

n SBh, MBh, etc.

1 II नीरज mtn MBh, नीरजस् mtn R,

नीरजस्क mt(आ)n MBh, R, etc. - नीरजस्व

mtn W - नीरेणुक् mt(आ)n Prasaṇn -

विपांसुत् mtn MBh - विभस्मन् mtn -

विरजीभूत् mtn MW - विरजस्करणम्

KātyŚr, Sch.

from the dust रजस्तः Pracand full

of dust रजस्विन् mfn Cat golden

dust हेमचूर्णम् Suse a grain of dust

रज्जु m († Siddh, n g अर्धचादि) RV, etc

ground to dust क्षोदरज mfn W a

handful of dust धूलिमुष्टि m MW

having apparel and ornaments free

from dust विरजस्तजोऽस्त्रभूषण mfn MW

having dust सरजस् mtn Pāṇ 5.4.

77, Sch (lit) having dust allayed

शान्तरजस् mtn having only the

dust of the moon चन्द्रेण m L

having the head covered with dust

रजुककट mfn into dust रेणुशः Rajat

iron-dust लोहरजस् n Suse making

impressions on dust (said of ~~dust~~)

drops of water) मुद्रितपांसु mfn Amas

one who has played with another

in the dust सहपांसुक्तिः L one who

wears clothes made of rags from a

dust-heap पांसुकृतिक mfn Buddh

a particle of dust on a cow-hair (named

as a very small measure) गोरजम् n

Lalit 12 perfumed dust (which the

seduced to dust करमित mtn W

removing dust रजोहरण resembling

dust रजोपम mtn Hit rising of dust

रेणुत्वात्: VarBzS the state of being dust

रेणुत्वम् Ragh the state of dust चूर्णता

Rajad 5.16, चूर्णत्वम् W sun-dust

गोरजम् n the throwing of handful of

dust धूलिप्रक्षेप: MW to be or become

free from dust विरजोभू, विरजोभवति

Pāṇ. 5.4.51, Sch to be scattered as

dust रजस्य Nom रजस्यति Paṇar.

to become dust I रजस्य Nom

रजस्यति Paṇar - चूर्णीभू Bhp 10.72,37,

Vikr 1.4.

II शुक्लं इ - विचूर्णीभू, विचूर्णीभवति

Sample to become dustless अरजाय Nom

अरजायते (gana मृशादि q.v.) to change

into dust रजीकृ, रजीकरोति Vop to dust

रेणुशः Rājat touching the dust रजःस्पर्श

mtn Kathās very minute dust

किरणः RV whirling up dust(?)

रेणुककाट mtn RV, VS to dust अभिध्वंस-

caus अभिध्वंसयति kārṇ to free from

dust वितृस्तय, वितृस्तयति Un 3.86, Sch

to make free from dust नीरजीकृ Bhatt

to make into dust शृणुशःकृ to reduce

to dust चूर्णीकृ Katyā 15.9.29, Suse

to render free from dust विरजीकृ,

विरजीकरोति, विरजीकुरुते Bhp to sprinkle

with dust उद्धूलय Nom उद्धूलयति

Kathās, Kād - धूलय Nom धूलयति

to take dust into the hand धूलिहस्तय,

धूलिहस्तयति Naish to turn into dust

रजीकृ, रजीकरोति Vop to turn to dust

रेणुशः कृ.

dusting । II विमस्मीकरणम् KātyŚr.

dustless । I अरजस् mfn ŚBr 14. N —

अरजस्क mfn. # ~~अरजस्क~~

। II अरज mfn R 6 - विपांसुल mfn MBh —

शान्तरजस् mfn Bhag.

dusty adj I पांसुल SBH, R, etc.

II अधिपांसुल, अधिपांसुल - पांसुकृत Lalit -

पांसुर RV 1.22.7 - रजस्वले म (आ) MBH,

BHP, रजस्विन् Cat, रजस AV, रजस्य VS

- रेणुलपितः L - सरज BHP, सरजस ~~पांसुल~~,

PañcavBh - सरजस PañcavBh. ~~being dusty~~

~~above~~ अधिपांसुल, अधिपांसुल.

being dusty above अधिपांसुल, अधिपांसुल

a dusty place पांसुलः, पांसुलम् Vāyup

— पांसुरः, पांसुरम् RV 1.22.7 the dusty

soil धूलि f Var, Pañc, Kāv, Pur, etc

(also धूली L & in comp) dusty-white

(the colour) धूसरिमन् m Hcar not

dusty (said of the gods and their

cars and roads) अरणु RV very dusty

वहुरजस् Kāvyaṇḍ-

a Dūtī carried on men's shoulders

by means of a stick and ropes like

the beam and strings of a balance

1 II डल्लकम् (also डल्लक W) Brahman P.

1-
1951

duty n I कर्तव्यम् MBh, Pañcat, Kathās, etc —

इतिकर्णीयम्, इतिकर्तव्यम्, इतिकार्यम्, इतिकृत्यम्

MBh, R, Mn — कृत्यम् Mn, R, etc — विधेयम्

Rājāt — कार्यम् Mn, MBh, etc — धर्मः (धर्मम्

अध्वनादि).

II उद्गमम् L — ऋणम् RV, AV, etc, Mn, etc

MBh, etc — ऋत्तम् RV, Bhp — करः Mn,

Yājñ, MBh, etc — कर्मम् RV — जातिधर्मः W

24
11/11/10

— धामन् n — पादसेवनम्, पादसेवा Kāv —

भाज् mfn (mostly ifc, exceptionally with

gen) Bhatt, कर्तव्य mfn — विनियोगः MBh,

R, etc — सुकृत्यम् Bhp — सुधर्मः R, Bhp.

able to do one's own duty स्वकार्यसह

mfn MW according to duty कर्मानुरूप

mfn W — यथाधर्मम् ऽंञि, R, etc

The duty enjoined by the Veda and

Smriti श्रुतिस्मार्तधर्मः MW a duty

(usual in some districts of India)

अभ्यर्हितपशु m Pāṇ 6.3.10, Sch, ७ १

अभ्यर्हितपशु a great duty महाव्रतम्

मेYog, Yogas a householder's duty

गृहस्थधर्मः Hit a companion in

religious duties धर्मसहायः Sah.

2I श्रुलकः, श्रुलकम् (if f आ) Gaut,

Āpast, Mn, etc.

2II अवहारः L, अपनेतव्यद्रव्य, उपनेतव्यद्रव्य.

another's duty परधर्मः Mn, BhP

any act of duty धर्मकार्यम् Mn, Yājñ,

Śak any great moral duty यमः

Mn, MBh, etc an object of duty

शुक्लस्थानम् W attending well to duty

सुधर्मन् mfn Hariv the band of duty

धर्मपट्टः L, धर्मपाशः R community of duty

साधर्म्यम् MBh, Kāv, etc — सहधर्मः MBh

doing one's duty धर्मकृत् mfn MBh

the duty incident to the possession

of certain qualities (as clemency is

the virtue and duty of royalty etc)

गुणधर्मः W the duty of a bard

वैतालिकव्रतम् Balar the duty of a

house holder गृहपतिधर्मः m (Pan 6.

2.18) L = गृहधर्म the duty of a king

राजकर्मन् n Pat the duty of a

kinsman बन्धुकृत्यम् MBh, Kāv, Pur

the duty of a Kshatriya क्षत्रधर्मः

Mn 5. 98, MBh, R duty of a widow

विधवाधर्मः the duty of a woman

स्त्रीधर्मः w the duty of a Yati यतिधर्मः

the duty of man मनुष्यधर्मः Mn

duty of the Kshatriya caste योधधर्मः

Mn 7.98 the duty of the Pratihartri

प्रातिहर्त्रम् KātyŚr the duty of the
second & caste क्षत्रधर्मः Mn 5.98, MBh,

R the duty of the warrior-tribe

क्षत्रियधर्मः Mn 10.81, Nal, R, BhP the
duty to serve as a sacrificial victim

पशुव्रत mn Jātakam duty of towards

a husband पतिधर्मः MBh equality of

duty साधर्म्यम् MBh, Kāv, etc exempt

from duty अकार मfn fallen from

one's own duty स्वधर्मच्युत मfn w

falling from one's own duty

स्वधर्मस्खलनम् w first duty प्रथमः

कर्मः Mn 3.147, MBh, etc fraudulent

transgression of duty धर्मच्छेदः MBh

having any duty कार्यवत् मfn Mn 9.

74, MBh, etc a kind of duty गृहकृत्यम्

Rājat 5.166, 175, 300 knowing duty

कृत्यविद् mfn Das knowledge of duty

धर्मज्ञानम् flit minding one's own duty

स्वकर्मस्थ mfn Mn 10.1 a minor duty

उपधर्मे: neglect of duty अक्रिया

observing the duty of a soldier

क्षेत्रधर्मानुग mfn one's own duty

स्वधर्मः MaitrUp, Mn, Yajñ, etc —

स्वकर्मन् n ŚāṅkhŚr, Mn, etc —

स्वकार्यम् W one who has done his

duty कृतकर्तव्य mfn Prab - कृतकर्मन्

mfn MBh, R, Ragh 9.3 — कृतकृत्य mfn

R one who has fulfilled his duty

कृत्तक्रिय mfn W one who has not done

his duty अकृतकार्य (Divyāu) अकृतकृत्य

(sinhās) mtm one whose duty is

praise स्तुतिव्रतः L the particular

duty of any caste वर्णधर्मः, कृत, Mn, etc

the peculiar duty of a family कुलकर्म

n w peculiar duty of caste कुलधर्मः

Āsulya, Ap, Mn, etc peculiar duty of

the kaulas कुलधर्मः placing duty

above all धर्मपुरस्कार mtm Āpast

receiving a duty शुल्कग्राहक, शुल्कग्राहिन्

mfñ MW relating to any duty

आधिकारिक mt (आ) n Bādar

relating to duty धर्माधीन mfñ MBh

religious duty आवश्यकम् Jain -

नियति f special duty कर्मन् n

SBh, Mn, Bhartṛ, etc a subtle duty

सूक्ष्मधर्मः MBh1.7246 the true nature

of a duty कृत्य तत्त्वम् ^{along} ~~along~~ with

duties सहधर्मन् mfn BHP charged

with important duties धुरीय L

day of religious duties, full-moon

day धर्मेवासरः L the duties as a

means of acquiring the highest

wisdom धर्मद्वाराणि n pl Car the duties

of a house holder गृहकर्मधिकाः n pl

(Sci. धर्मः) BHP 10. 69. 43 the duties of

another caste परधर्मः Mn, BHP the

duties of caste and order गणश्रमधर्मः

W the duties of husband and wife

स्त्रीपुं धर्मः Yājñ, Sch (IW 261) the

duties of the Grāva-stut

ग्रावस्तोत्रीयम् Kātyā, 24 engaged in

active duties कर्मनिष्ठ mfn RV 10. 80. 1

Mn 3.134 enjoining certain duties

समयक्रिया Mn 7.202 following the same

duties सहधर्मिन् mf n L fulfilling

the duties of the second caste

क्षत्रधर्मन् mf n MBh 5.179.37 fulfilling

the duties towards a husband

पतिधर्मवती MBh giving the strictest

attention to one's duties सुधर्मिण् mf

(आ) n MBh having the duties of

second caste क्षत्रियधर्मन् mfn w

having the same duties सधर्मिन् mfn

L - सधर्मन् mfn L (u.l. सधर्मिन्)

knowing a king's duties राजधर्मविद् mfn

MBh most exact in the observance

of the duties of one's own (caste)

परमस्वधर्मन् mfn w most exact in

the observance of the duties of one's

own (tribe) परमस्वधर्मन् mfn W

observant of duties समयानुवर्तिन् mfn

MW one of the duties of a king

(to distribute benefits, as Indra

pours down rain) इन्द्रव्रतम् Mn 9-304

one who has undertaken great

duties विपुलव्रत mfn MBh one has

undertaken great religious duties

महाव्रतधर mtn BhP one who has

undertaken solemn religious duties

महाव्रत mt (आ) n MBh, R, etc one

who has undertaken very solemn

duties सुमहाव्रत mtn MBh

performing (a Brāhman's) 3 chief

duties (viz. performing ceremonies,

repeating the Vedas and gifts)

त्रिकर्मन् mtn MBh 13, त्रिकर्मकल् mfn

kathUp performing all duties

towards him or her तद्गत mfn

Mn 3.45 performing five positive

duties नियमः MWB 239 performing

one's duties सुकल् mtn TBr,

practising the same duties (with a

husband) सहधर्मचारिणी MBh, Kāv, etc

right discharge of duties सम्यग्भूति

† MBh sharing duties सहधर्मेन mfn

BhP sharing the duties of

सहधर्मचारिन् mfn (gen) Sak a term

for three particular duties (forming

with the five anu-ṛatāni and the

four śikshā-padāni the twelve duties

of the laymen adhering to the

Jains faith) गुणव्रतम् +योग.

dutiful adj प्रयत्न KathUp, Mn, MBh, etc

-धर्मचारिन् MBh, R, etc -धर्मात्मन् MBh, R,

Var — वश्यक f (आ) L — वश्य MBh, kāu,

etc.

very dutiful परमधर्मात्मन् MBh.

#

13637

a Dvandva compound II चसमासः

Vop, Sch.

HK

The sovereign of the four Dvīpas II

चतुर्विचक्रवार्तिन् in SaddhP1.

dwarf n ।I वामन mf (आ) n VS, etc - वामनः

- वामनकः VarBṛS, Kād .

।II अकर्तनः L - कर्तः L - किरातः L -

किरातः L (= किरातः) - खट्वनः L - टः L -

निखर्व mf n L - वणः L - वर्तनः L - हस्वः W

- हस्वाङ्गः W .

appearing in an illusory way as a

dwarf मायामाणवक mf n Bhp

assuming a form of a dwarf

वाल्मीकीयम् mtn MW become a dwarf

वामनीभूत mtn Si's being in the form

of a dwarf वामनरूपिन् mtn MW

dwarf-bodied वामनतनु mtn MW

dwarf-formed वामनरूपिन् mtn MW

the dwarf incarnation वामनवितारः —

वामनप्रादुर्भावः the dwarf manifestation

dwarf-shaped वामनाकृति mtn MW.

a female dwarf ।। वामनिका Nalae —

वामनी W.

।। हुस्वा MW.

relating to a dwarf वामन mt (आ) n

Pur to assume the form of a dwarf

वामनलंगम् R to assume the form of

a dwarf वामनिकं कृ treating of a

a dwarf वामन mt (आ) २ Pur turned

into a dwarf (said of Vishnu)

वामनीकृत mt SāringP.

dwarfish adj ।I वामनाकृति MW.

।II अतुङ्ग — खट्वेख L — खर्व L — खर्वशाख

L — निखर्व L — नीच f (आ) Mn, MBh, etc

— पृष्टि L — जाहुक f (आ). BhP — वामन f (आ)

VS, etc — वामनक f (इका) Hariv, BhP —

सनक L - हस्व f (आ) VS, etc - हस्वमूर्ति

MW — हस्वाङ्गः BHP.

a dwarfish girl unfit for marriage

खल्वपदेहा L (anything) that has

become dwarfish खर्वित Kathās,

L.I.I.

dwarfishness 1I वामनता Garud P,

वामनत्वम् Sāring P.

1II वामानिकम् BHP .

dwell ub I वस्, u (Dhātup 23.36) वसति

(mc also वसते) RV, etc, वस्, u 10 वसयति

Dhātup 35.84 e - प्रतिवस्, प्रतिवसति

(ep also प्रतिवसते) MBh, Kāv, etc.

I II अभिरम्, अभिरमते ā ā - अस्, u

2 आस्ति rarely ā - क्षि u 2.6 क्षेति,

क्षियति RV - प्रतिष्ठा, प्रतिष्ठति, प्रतिष्ठते

RV, etc - प्रवस्, प्रवसति MBh, R

वासवस् - विवस्, विवसति MBh, R -

विष्ठा, वितिष्ठते RV, etc - वृत् ५। वर्तते

(rarely वर्तति) Mn, MBh, etc.

।III अवलिष् L - आवस्, आवसति -

गुद्, गूद् ५। 10 गुर्दयति, गूर्दयति Dhātup

32.125 - निर्वस्, निर्वसति MBh -

पिञ्ज् ५। 10 पिञ्जयति Dhātup 32.31

- पिष caus पेषयति ५२ - पिस्

८। 10 प्रेस्यति Dhātup 32.32 - पूर्व ८। 10

पूर्वयति Dhātup 32.126 - मव् ८। 1 मठति

Dhātup 9.47 - लञ् ८। 10 लञ्जयति - वस्

८। 10 वस्यति Dhātup 35.84,e - सट् ८। 10

सट्ठयति Dhātup 32.31.

to dwell abroad विप्रवस्,

विप्रवसति ५२.52S, Mn, MBh - निर्वस्,

निर्वस्यति MW to dwell around

परिक्षे, परिक्षेति (with acc) AitBr

6.32 to dwell at उपवस्, उपवसति

— उपक्षि, उपक्षेति RV, AV.

to dwell in I निवस्, निवसति

(rarely निवसते) (loc) Mn, MBh, etc

I II अधिनिवस् - अध्यावस् (acc)

or loc) आक्षि ८.2 आक्षेति (acc) RV,

AV - आस् ८.2 आस्ते (and आसते AV 11.8.

132, etc) - संवस्, संवसति, संवसते

(loc) MBh, R - समावस्, समावसति R,

kām, Bhṛ - सेव् ८। सेवते (rarely

सेवते) (loc) ŚBr.

to dwell in the mind वृत् (with

मनसि) ८। वर्तते (rarely वर्तति) -

वृत् (with हृदये) ८। वर्तते (rarely

वर्तति) to dwell inside अन्तर्वस् ŚiS-

to dwell near उपक्षि, उपक्षेति RV, AV

to dwell near to अनुवस् to dwell on

उपवस्, उपवस्यति MarkP, Mund Up

dwell on आसेव् (rarely आसेवति)

आसेवते R, BHP, kāṣyād to dwell on

(lit and fig) उपक्षि, उपक्षेति RV, AV

to dwell separately व्यवसो, व्यवस्यति

(cf also व्यवस्यते) S.B.R.

to dwell together । I संवस्, संवसति,

संवसते RV, etc — संक्षि, संक्षेति RV 9.

72.3.

। II अधिसंवस् TS (quoted in TBh)

— समयक्ष् RV.

to dwell together with संनिवस्,

संनिवसति (instē) MBh to dwell upon

a note in music प्रापंचय Nom

प्रपंचयति (acc) Lit to dwell with

उपवस् , उपवसति easy to dwell in

मुषद् मत् (आ) न AV, TS (a place) on

which it is not safe to dwell

असुखसेंचार मत् (आ) न Kam a woman

whether married or unmarried

who continues to dwell after,

maturity in her father's house

स्ववासिनी yājñ, Vcar.

dwelling 1I निवासः - सदनम् RV, etc, —

मन्दिरम् MBh, Kāv, etc - आलयः, आलयम् —

ओकस् १ RV, AV, MBh, BhP, etc - वेष्टन् १

RV, etc - आगारम् Mn 6.41, and 51, Sus'4, etc

— सङ्गन् १ RV, etc - वासः RV, etc - वसतिर् f

SBh, etc - वसति L, वस्ति f W - आवासः

MBh, R, Pañcat, Ragh, etc - लयः W.

1 II अधिवसति f Sāh - अवस्थितम् L —

आश्रयः R, Śis, etc - आसिनम् AV 20.127, 8

Mn, Yājñ, Mit, etc - उदवसितम् Mṛicch -

कूटः, कूटी L - क्षिति f RV (Naigh 1.1) —

गंहम् VS 30.9, Mn, MBh, etc - दुर्योणम् ,

दुर्योणम् RV - निकायः R - निशान्तम् Kāv —

निवसनम् L - निषदनम् RV, etc - पणः (itc

f आ) L - परत्या RV - प्रतिश्रयः Mn, MBh, etc

— प्रतिष्ठा (ifc f आ) AV, etc — प्रत्याश्रयः

Sāṃkhyak, Sch — भवनम् (ifc f आ) (भवनः

१ अर्ध-चादि) Mn, MBh, etc — मानः RV — वः

(only L) — वसुधम् Naigh — वसः, वसम्,

वसनम् MBh, वसि m W, वसु m.n. —

(?) वसा RV 5.2.6 — वासभूमि f Hit — वासि

m W — विश् f (m only L) RV — वसः L —

शायनासनम् Buddh — शायः Bhatt — संवसयः

Kāśīkh - संवासः MBh, R, etc - सदसु, २

(according to some also of) RV, etc. —

सादनम् MBh, R, Bhp, सदन - सार्वम् L,

आलयः — स्थानम् (स्थानः Siddh) RV, etc

— स्थापनम् W. ~~abandonment of a~~

~~dwelling place स्थानत्यागः (स्थानः) a beautiful~~

abandonment of a dwelling place

स्थानत्यागः Can a beautiful dwelling

सुवासः MW the act of dwelling in

सेवनम् (comp) Kāv, Pañcat, BhP

affording a good dwelling place

सुक्षेत्रं mt (आ) न RV, Haris bad dwelling

दुर्वसति MBh, Ragh desire of

dwelling निवत्सा Bcar destitute

of dwelling अधिवत् mt RV 4.17.13

dwelling abroad प्रवासः RV, etc —

निप्रवासः MBh, R, etc dwelling at

Badari बदरीवासा L a dwelling for

pupils and ascetics आवसथः (Uṇ 3.114)

— आवसथः, आवसथीयः, आवसथ्यम्,

आवसथीयम् L dwelling house

वासगृहम्, वासगेहम् MBn, Kāu, etc,

वासभवनम् Kād - वासवेष्मन् n Kathās, Sch

— निकायः, निकायम् Buddh.

dwelling in । I संश्रयः (ित्) - समाश्रयः

(ित् f आ)(ित्)

। II प्रलिषा (ित्)(ित् f आ) Raghu, Pur

- मन्दिर (ित्) - वर्तमानता, वर्तमानत्वम्

(loc) TBrāt - वासः (ित्) - सदनम् (ित्)

- सदनम् n L.

dwelling in a forest वनवासः R, kām,

Mārkṣ - वनचर्यम् (samjUp) वनचर्या

(R) dwelling in a place परिवृत्तिः

MBh dwelling in a tree वृक्षनिवासः

w the dwelling in another's house

परगृहवासः, परगृहवासः

↑ Kāv the dwelling in houses (of the

Buddhist monks) during the rainy

season वर्षवासनम् Buddh, वर्षवासनम्

adwelling in the earth पृथ्वीगृहम् Hariv

the dwelling of a foe शत्रुनिलयः W

dwelling of the Blest सिध्दवासः

Kathās dwelling of the gods

देवमानम् RV the dwelling of the side

विशिखा W the dwelling of the

supreme परवेगमन् n L dwelling

on संश्रयः (ifc).

a dwelling place 1I अधिवासभूमि f

— वसति f RV, etc — वास्तु n (m only)

in Bhp) RV, etc - निवासः MBh, R, etc.

II अवसितम् - आवसथः (Uṇ 3.114)

AV 9.6.7, ŚBh, Chup, Mn, R, Hīt,

Ragh, etc - क्षयः RV, VS 5.38, TS, Pāṇ,

MBh, R, Bhp - क्षयणम् Nir 6.6 - गृहः

RV 7.21.2, गृहः - गोचरः KaṭhUp 3.4,

Mn 10.39, MBh, etc - द्यामन् RV, etc -

द्यासे f RV - धिषणा Bhp - निलयः, निलयनम्

TBr, MBh, etc — निर्वशः RV 9.69.7, MBh,

Kāv, etc — निर्वशदेशः L — वसति L, वसि m

w — संवसनम् RV — संश्रयः (itc f आ)

MBh, Kāv, etc — संस्थानम् (itc f आ)

Nir, KaushUp, MBh, etc — संनिर्वशनम्

MBh, R, Kām — समानासः MBh, Pañcat

— समाश्रयः (itc f आ) R, Pañcat, Kathās

— स्थानभूमि f MW.

dwelling-place of any kind निवेशनम्

(ifc f अ) RV, etc the dwelling-place

of the demon-Naraka प्राड्योतिषम्

MBh, Hariv, R, Rājat, Ragh.

dwelling together I संनिवासः Bhp

— सहसंवासः Rājat — संवासः Mn, MBh,

etc — सहवासः MBh, Hariv, Kathās.

I II संवसति f Subh - सांवास्थ्यकम् MBh,

संगमस्य: — सहवासलि f Sak.

dwelling together with another

परोपवास: Āpast — dwelling free

निवासवृत्ति: Vikr $5 \frac{4}{5}$ each in his own

dwelling-place यथानिवेशम् R (esp as

the dwelling of a Buddhist monk)

पणशास्त्रा RTL 81.430 expelled from a

dwelling-place निविषय मत्तु Kāu

निर्विषयीकृत fit for dwelling वासन

mtm W a good dwelling सुवासनम्

RV 6.51.4 - a great dwelling

महालयः MW — महावासाः R having a

bad dwelling दुरावासिन् mtm Can

having a dwelling सवास mtm

Jātakam having a fixed dwelling

शशितमन्दिर mtm VarB&S having an

auspicious dwelling मङ्गलालय mtn

MW having no dwelling-place

निर्विषय mtn Kāu (suttix)

indicating a dwelling-place

नवावसिक mtn Pat a new-dwelling

नवावसितम् ŚBr, KātyŚr - नवावसानम्

MaitrS human dwelling मनुष्यालय

ibc a place of dwelling in trees

दुमालयः MW a roomy dwelling

महदावासः R a secure dwelling

सुक्षिति f RV, VS, TS, Bṛ to provide with

a dwelling संवस् caus संवासयति MBh

whose dwelling is unknown अज्ञातवास

मfn having a hundred dwellings

ज्ञातयोनि मfn AV having separate

dwellings पृथगालय मfn (pl) Kathās

Yama's dwelling यमधानी Bhartṛ —

यममन्दिरम् + oriv.

(prob) a dweller । II वस (only in

gen वसाम्) RV 5.2.6 — वसु m n —

संस्थः W.

a forest-dweller । I वनवासिन् m

Mn, MBh, etc — वनोक्तस् m MBh, kāu,

etc, वनोक्तः MBh, Bhp.

II वनस्पद् m Kir - वनस्थः Mn, R, etc

- वनश्रयः MādhP - वनेवासिन् m L -

वनस्पद् m Kir.

tree-dweller नगौकस् m L

mountain-dweller नगौकस् m

wood-dweller वनवास mtm Sak

one who dwells अवसित mtm Kathās,

R, etc - अवसित mtm RV 1.32.15 & 4.

25. 8, SBr, KatyŚr one who dwells

above अधिवासः one who dwells

along with संवसु in RV, AV, संवसानः

RV one who dwells near at उपक्षेत्

in RV 3.1.16 the state of one who

dwells in सेनित्वम् MW.

dwelling adj I वासिन् TS, etc.

II आक्षिन् RV 3.55.5 - कृतवसति Megh,

Pañcat, Sāntis - क्षय RV 3.2.13,

8.64.4 - क्षित् itc - नैवासिक L

according to some) dwelling वसति

मृग (with वसाम्) RV, 5.2.6 - निवर्तिन्

Kathās, MarkP - संनिवासिन् an animal

dwelling on dry land स्थलीकृतम्

BhF deity dwelling (in a tree)

नैवासिका Divyāv dwelling abroad

विप्रोषित MBh, R, Hariv dwelling

among men नृषद् RV, VS, AitBr

dwelling among men निषद्गन् SV,

निषद्गन् RV, निषद्गर AitBr dwelling

among relations बन्धुक्षित् RV

dwelling apart व्योक्त्स् Br dwelling

around परिक्षित् RV, AV, AitBr, vol

परिक्षित् VP dwelling at a Tirtha

तीर्थवासिन् dwelling at cross-ways

-चतुष्पथसद्

~~चतुष्पथसद्~~ Mānḍ. 1.13, Pārḥ.

3.15-8 dwelling at Tirthas (Rudra)

तीर्थसद् Mānḍ. 1.13 dwelling

beyond बहिष्कृत (inst.) MBh, etc.

dwelling in II निवासिन् (camp) -

-अन्तर्वर्तिन्, अन्तर्वसत् - आश्रयिन्

Ragh, Śak, Ratnāv, Śah - संश्रयिन्

m(ite) Ragh, Rājat, Kathās —

आवासिन् ite .

III आलीन Kathās - आश्रित MBh, 1

R, Yājñ, VarBṛS, etc - जुष् ite

Hkar 7 - प्रणयिन् (ite) - वधवसति

(loc) Rājat - भाज् (mostly —

ite exceptionally with gen) Kāu,

MārkaP - विनिविष्ट (comp) VarBṛS

संवासिन (itc) MBh, R - संश्रित (loc

or comp) MBh, Kāv, etc - सद (mostly

itc) सद - समाश्रित MBh, Kāv, etc —

सैनक MBh.

dwelling in a forest II वनाधिवासिन्

Kir

III वनगचर ‡ (आ) Mn, MBh, etc —

वनसंनिवासिन् - वनान्तवासिन् Rājāt.

dwelling in a hole आखरे-फ़ VS

2 (quoted in Kās on Pān 6.3.20).

dwelling in a house I गृहावस्थित

W

II आवसथिक † (ई) - शाकाश्रय Baudh

dwelling in a palace प्रासादवासिन

Pat dwelling in a wood वनेचर † (ई)

MBh, Kāv, etc dwelling in Bengal

हरिकेलीय MW dwelling in burning

grounds श्मशानवासिन् L -

श्मशाननित्य Sīwag, श्मशाननिवासिन्,

MW dwelling in Campā and its

vicinity चम्पोपलक्षित L dwelling

in heaven स्वर्गस्थ, सुवर्गस्थ R, स्वर्गस्थित्,

सुवर्गस्थित Sarvad - स्वर्गजीविन्,

सुवर्गजीविन् āpast - स्वः सद् m Naish

dwelling in hollow trees

कोटरवासिनी, कोटरस्था Npe dwelling

in houses सङ्गनिवासिन् MBh

dwelling in the Indian fig tree

वराश्रयः L dwelling in Jambū-

dvīpa जाम्बुद्वीप Kārand 3.15f, —

14.17, 17.23 dwelling in Kāmpila

town काम्पीलवासिन् VS 23.18

dwelling in Kānyakubja कान्यकुब्ज

†(६) dwelling in light गुचिषद्

RV, VS, BkP dwelling in Magadha

मगधद्रातिष्ठ Ragh dwelling in more

than one अनेकाश्रय, अनेकाश्रित

(in Vaiśeṣika phil) dwelling in

(my-) self आत्मसद् AV 5.9.8

dwelling in rocks शिलोक्त्त m L

dwelling in splendour (N. of Agni)

कृपनीक (N of Agni) RV 10.20.3

dwelling in stronghold दुर्गनिवासिन् W

dwelling in the atmosphere अन्तरिक्षे

अन्तरिक्षित् clup - अन्तरिक्षिद्

RV 4.40.5, etc dwelling in the

Banyan tree वटवासिन् m L (prob)

dwelling in the body वक्त्रवासिन् AV

dwelling in the heart मनःस्थ †(भा)

R - हृदयतिन, Jain dwelling in the

house गृहशामिन m. Np & dwelling

in the mind मनःसद् VS dwelling

in the ocean of milk क्षीराब्धिमन्दिर

Pañcar dwelling in the same

house उपसंपन्न Gaut 14.22, Mn

5-81 dwelling in the Vindhya

विन्ध्यवासिने L dwelling in the

water अप्सुषदस् = MaitrS —

अप्सुषद् RV 3.3.5, AV, VS dwelling

(lit sitting and standing) in cattle

पशुषद् (Hir) पशुस्य^T (TandyaBr)

dwelling most वस्तूतम dwelling

near उपक्षित — आस्थित MBh, R, Bhp,

Kathās, etc — भाज् (mostly ifc)

exceptionally with gen) Kāu, Märk P

dwelling on earth (not in heaven)

भुविष्ठ MBh dwelling on lake Mānasa

मानसाकयः L, मानसौकस् MBh.

dwelling on the earth II पृथिवीक्षित्

Kātyāṣṭh, ChUp, etc.

II भूवायः MBh - क्षितिप्रतिष्ठ W.

dwelling on the Ganges गङ्गावासिन्

dwelling on the Malaya mountain

मलयवासिनी. Hariva dwelling on the

sea-shore सागरवासिन् MBh

dwelling on the summit of the

Kailāsa कैलासशिखरवासिन् m

dwelling outside a town (said)

of Candālas) बाह्यवासिन् MBh

dwelling outside a village बाह्यवासे

MBh dwelling side by side

सहित् RV dwelling there

तत्रवासिन् R 1.25.21 - तत्रस्थ MBh

3.2683, R 2.4, Kathās 7.26 -

तद्वसति.

dwelling together ।I संवासिन्.

Kām, Rajat - सवासिन् AV.

dwelling together with सहनिवासिन्.

(instr) Mālatīm.

III सोक्षित् RV - सोमोक्षित् RV, TBz,

Kaus.

dwelling where one pleases

सामवासिन् Na dwelling with a

teacher साध्विनिहारिन् Divyāte

dwelling (with a teacher) for a year

संवत्सरवारिन् SBz dwelling with Sri

श्रीनारसिन् MBh - श्रीनिकेतनः Bhp,

श्रीनिकेतनम् Sū. & dwelling with the

Pitrīs पितृष्वं Pār. & putting

their bodies together is dwelling

together संश्लिष्टशरीरनारसिन् (pl)

MBh a Vānaprastha or Brahman

dwelling in a forest वनाश्रमिन्

(Hariv.) वनाश्रमिन् (Bhp) m.

dwelt adj 1 II आस्थित - केतित w.

dwelt in 1 I अधिश्रित.

1 II सेवित.

one who has dwelt for a long time

सुचिराश्रित R one who has dwelt

in अधूषितम् m (आन्) f (उष्णी)

n (अत्) Pāṇ 3.2.108, Sch

one who has dwelt with another

सुखोपित MBh, Hariv pleasant to be

dwelt in सुखोप्य Hariv.

dwelled adj III निवसित L.

dwelled together समुपित MW.

to be dwelt in II वस्तव्य (loc)

MBh, R, etc. +

I II वर्तनीरा - वर्तितव्य BHP —

वस्तव्य (loc) MBh, R, etc.

having dwelt अभ्युषित R 3. 17. 2.

to be dwelt II वस् ८ 10 ~~pass~~ उष्यते MBh,

! Kāu, etc.

being dwelt in सेव्यमान having

dwelt abroad विप्रोष्य Gobh, Gaut,

Āpast.

to allow anyone to dwell II

आवस caus आवसयति.

to cause to dwell । II प्रतिवस caus

प्रतिवासयति RV. - आवस्य caus आवस्ययति

to cause anyone to dwell

आवस्य caus आवस्ययति to cause

to dwell apart निवस्य caus.

निवासयति MBh, Kāv, etc to

cause to dwell away निप्रवस्य caus

निप्रवासयति Mn, Yājñ, MBh causing

causing to dwell वासनम् Bālar - वासकम्

f(इका) MW.

causing a divinity to dwell in an

image आधिवासनम्.

caused to dwell वासित् MBh MBh, Kāv, etc.

to be caused to dwell वास्य् mfn VarBh.

to make to dwell in प्रवास्य् caus

प्रवासयति Divyāw.

made to dwell समावासित mtn Hit.

about to dwell abroad II

प्रवक्ष्यत् mtn.

desire of dwelling II विवक्ष्य

Bcar'

to wish to dwell II वक्ष्य desid

विवक्ष्यति sBz.

dye vb ¹¹ रञ्ज or रज् caus र नयति

only IV, and रञ्जयति, रञ्जयते

AV, etc. — वर्ण ८ 10 Shātup 35.83,

वर्ण Varj, Das.

1 II उत्कष उत्कषति Var Brs — संरञ्ज

caus संरञ्जयति.

1 III पिञ्ज ८ 2 पिञ्ज Shātup 18.20.

to dye dark-red 11 गी-क

MBh 7. 8458.

dye — 1 I रागद्रव्यम् Pām 4. 2. 1

ch — रञ्जः MBh, ~~MBh~~, Lalit रञ्जवत्

n Pañcar.

1 II रञ्जनम् R — रागः (यु० आ० ई०)

MBh, kāre, etc — वर्णः वर्णम् गु

अर्थ-र्यादि) (यु० f ना, MBh kāre

etc.

the animal dye क्षतद्वी,

क्षतद्वी - L an animal dye

of red colour कीरणा - L the

dye of the Indian madder

मज्जिष्ठा रागः Haris a good

dye नुरङ्गः W having dye

रागान्वित म्फु W having

the colour of dye used

for the feet सचरणतद्वाराग

mpu MW a kind of dye

शकतः, शकतम् L the mark

of dye रागादेश्वा मालाव the

red dye (रक्तकम् ?) w.

अतः नृक.

The act of dying 11 रक्तनाम

Vāglt.

1 II उपरागः Ragh, Kathās, etc —

रागः (ॐ आ ज ई) — कषायित

mfn W. ५३५३

dyes 1 I रञ्जकः Mn 4.216. ++

रञ्जकः ५३५३ ++

1 II रक्त m, रक्त रञ्जकः L मात्रिकः

a female dyer रञ्जकी cat

a female dyer रञ्जकी cat

a Vaidēhaka who sews

and dyes clothes also

called Rāmaka मौकयः ॥ a

village dyer ग्रामरजकः Buddh

dyeing adj 1I रज्जिन् W —

रजिन् t (इणो) L. +

1I उपरज्जक — रज्जन t ई AV

— रज्जक t इका, dārings, रज्जन t

(ई) Sarvad — वर्णद W.

dyed adj 1I रजित MP, h, kāre,

etc.

1 II उपरक्त — रक्त ह (आ) Br, Gr, Gr, etc.

Mn, etc — रक्त ह (आ) Br, Gr, Gr, etc, Mn, etc

— अनरजित Hariv.

not dyed 1 II अनरजनोक्त

Budh — said of cloth आविक्त

Gant. x

badly dyed दूक्त Pan 8.3.14

was deeply dyed सुस्त ६ (311)

W dyed cloth ताहितपरम् W

ताहितम् L dyed red रक्ताक्त

W — विकृत रक्त Bhpr dyed

red with lac पल्लवित L

dyed with lac अश्व रक्त kanis

dyed red with lac produced

by an insect कृमिराज

R 4-22.18 dyed with saffron

शङ्खमल, शङ्खमल died with the

Substance called Sakala

शाकलिक ६ ई १ पान ४-२-२, Kartt. 1

a newly dyed garment

नवरत्नकम W.

to be dyed adj १ ई रत्ननीय W

— उपरञ्ज्य.

having dyed उपरज्य p.

to be dyed रज्ज् or रज् cl 14

Phātup 23.30.26.58) रजति, रजते

only or रजति R 7.99.11) or

रज्यति, रज्यते AV, kāv - संरज्ज्

संरज्यते MBh.

dyke = I उत्पलिका Dharmas.

II कुल्या RV, VS, AV, etc (itc f आ) Ragh

7.46 - जङ्गलः L.

a dyke raised round a field

केदारसेतु = Car 3-3 a small dyke

(earth raised to keep out water)

केदारखण्डम् W.

dynasty = III आवलि f आवलि Vikr, BhP,

Prab, Hlt, etc - राजवंश: R, Kathās.

a dynasty of kings वंशः the history

of a dynasty वंशचरितम् W.

dysentery n. I वृक्तातिसारः, वृक्तातीसारः

SārṅgS.

I II अतिसारः, अतीसारः — अन्तर्गन्धि २२

— आमरक्तः — उदरामयः Suśh — क्षतौदरम्

Bhpś — ग्रहणीगदः Bhpś, ग्रहणीदोषः MBh

3. 1385, Suśh, ग्रहणीप्रदोषः Suśh,

ग्रहणीरुज् — सारणः L.

affected with dysentery ग्रहणीरोगिन्

mfn Sudr, Heat 1.7 — अतिसारकिन् ,

अतीसारकिन् , अतिसारिन् , अतीसारिन्

mfn a bilious form of dysentery

पित्तातिसारः chronic dysentery

पाकातीसारः L dysentery produced

by vitiated mucus in the

abdomen (the excretion being

mixed with hard and fetid matter)

आमातिसारः Sus̄ḍ dysentery

produced by vitiated phlegm

श्लेष्मातिसारः Sus̄ḍ dysentery produced

vitiated wind वातातिसारः MW

a kind of dysentery दण्डकालस्यकः Car 6.

10, Rājāt 7 — मलवैशद्यम् Gal

a particular remedy against dysentery

आमराक्षसी f removing dysentery

ग्रहणीहरम् L suffering from dysentery

उदरामयिन् mtn Suscr.

dyspepsia II अग्निमह्यम्.

II अनलसादः - आमयावित्वम् Mn —

गुरुदरत्वम् Suśr 6.39.102 - मन्दानलत्वम्

Kull.

acid gastric juice dyspepsia

लक्षणाग्नि m W.

dyspeptic adj II मन्दाग्नि Kathās, MārkaP,

मन्दानल.

III अनग्नि - अप्रदीप्ताग्नि - आमयाविन्

Mn. Yājñ.

dysuria

II शनैर्महः सारंगः.

suffering from dysuria ~~शनैर्महः~~शनैर्महः mtn सूक्ष्म.

२

each . 1 ॥ प्रतिपदम् R, प्रत्येकम्

Sch — समग्रम् mf (आ) ॥ AV, etc.

accompanied each time with

the syllable om प्रतिप्रणवसंयुक्त

mf Yājñ at each initial

word प्रतिप्रतीक (ibc) प्रति-

प्रतिकम् Āśvśr at each time

of the moon's entrance into

the constellation Pushya प्रति-

पुष्यम्

~~पुष्यम्~~ Var at each tree प्रान्तिरु

Get being something dif-

ferent in each case पृथङ्निष्ठ

mfn MSh being something

distinct in each case

पृथङ्निष्ठ mfn MSh each and

every year पृथक्कीर्ण n

pl Gant each by each अनु

(when prefixed to nouns,

especially in adverbial

compounds) each consisting

of seven सप्तसप्तित्वा म्

Tāndya Br each for him-

self यथास्व त्वे, यथास्वम् त्वे,

Gant, MBh, etc each for

itself प्राति स्वम् Asv's, R Prat, Comm

each in his own way यथास्व

युक् ; यथास्वम् s's, Gant MBh,

etc each night प्रतिरात्रम्

(Hit), प्राति रात्रि (Vcar) each

one प्रत्येकम् mf Jain, sch

each on his shoulder

प्रातिस्कन्धेन each other

परस्परम्, परस्परेण, परस्परात्,

परस्परस्य Mn, MBh, kāv, etc,

परस्पर (ibc) (rarely) परस्पर

(ibc) each other's परस्पर mf

(आ) n Bhatt each single

one प्रत्येक mf Jain, Sch

for each action प्रतिक्रियम्

Kap for each man प्राति

पुरुषः, प्रातिपुरुषः (ibc) प्रातिपुरुषम्,

प्रातिपुरुषम् Br, Gr, SrS, Hear, Ap

for each soul प्रातिपुरुषः,

प्रातिपुरुष (ibc) and प्रातिपुरुषम्,

प्रातिपुरुषम्) Sāṃkhyak in

relation to each single

object of sense प्रातिविषय

(ibc) and प्रातिविषयम् .

sāṃkhyak the proper time

for each स्वस्वकार: kāre to

each other मिथ: RV, etc a

year in each case पृथक्

षाण्ण २१ pl Gant.

eager adj 1 i स्पृहालु Māh, kāh, etc.

स्पृहालु L — अनुप्रधावित Uas.

1 ii अतृप्त — उशत्, उशान — कुतू-

हसिन् — कौतुकित Prasanna — कौतु-

किन् (यु) Kathās 54.52, Sāh,

Prasanna — कौतुहलान्वित Māhkp

गत् RV 8.1.20 — गविष् RV 4.41.

7.8.10, गविष् R 4.13.2 & 40.2,

गविष्टि RV — तूनुजान RV 1.6 f, 8 & 10,

तूनुजि RV 4. 6 f . 10 — निकामन् RV

— निरवसाद ढ (आ) W — प्रगधिन् RV—

प्रयक्ष RV 1.62.6 पूज्य say — प्रयत्न

Bhartr — प्रयस्त sak — भुरष्यु RV—

रघुमन्यु RV — वनु m RV 4.30.5

— वनुस् — वष्टि RV 5.79.5

वावशान RV — बेन ढ (ई) RV —

समुद्यमिन् kām — हर्यत् RV.

not eager 1I अनुत्सुक .

1I अतृष्यत् RV 1.71.3. eager

eager after गार्धिन् ऽ० Mn 4.

28, MBh 3.16448, R 28.7,

Kathās 121.29 — लोभिन् (often

॥) Rājāt, Bhp, Campak eager

after boars वराह्यु RV eager

desire (लोत्सुपा MBh. ४)

eager for 1 I उत्सुक.

1 II उद्यत — घस्मर त (आ) यु

Das 1.32 Hear 1 — गृध्र MBh 8.

210 Pañcat, Bhp 11 — तृष्णक L —

निशित (loc) — रभस त (आ) (यु)

kālid — वाम त (ई or आ) (यु)

Kān, kathās, Rājat — वी RV

1.143.6 — सकोतुक ठ (आ) (comp)

Ratnāv, Kathās eager for

action समुद्यत R, Bhp, Kathās

eager for an equal position

in regard to समप्रेप्सु (loc)

Gaut eager for any parti-

cular appearance स्पृहयद्गर्ण RV

eager for any particular

form स्पृहयुक् RV eager for

battle रणेचिन् Cat, रणेदाम MW

— युज्यो जक् MBh eager for

forbidden things वारित्वाम

Kathās, Rājāt eager for life

प्राणार्थिन् kāv eager for prey

सानुक RV eager for sensual

enjoyment विषयलोलुप Kathās

eager for sweetness मधुसु RV

eager for the right moment

विहितक्षेप Kar eager (said of

Vishnu) समीहन् MBh eager to

समुत्सुक इ (आ) (inf) MBh, Kar,

etc eager to bestow अहर्षि-

राति SV (pl. अनर्शराति कृ. RV)

eager to go to take Mānasa

मानसोत्क: Megh (prob) eager

to set out on a journey

प्राथ AV, Br eager with enthu

siasm मदेरघु RV excessively

eager महालोत् L looking

at with eager expectation

उन्मुरवदर्शनिम् Mudrār very eager

लोत्पु ऋ (आ) MBh, Kāv, etc

to be eager 1I स्पृह् ८ 10

(Shatap 35.19) स्पृहयति [m.c

also स्पृहयते) RV, etc.

1 II प्रयश्, प्रयक्षति, प्रयक्षते.

to be eager for 1I समाभिलष्,

समाभिलषति, Hariv, समाभिवाञ्छ्,

समाभिवाञ्छति Var BrS.

1 II नृध् ८ 4, गृध्यति (loc [RV

AV, etc] or acc, IsUp, MBh 4.276,

BhP 5.6.10 — प्रतिगृथ्, प्रतिगृध्यति

(acc) MBh — यत् ८ 1 यतते (with

loc, dat, acc with or without

पति once with gen; also with

अर्थे, अर्थाय, अर्थम् and हेतोस inf

or inf, Mn, MBh, kār, etc — वृषाय

(in Padap वृषय) nom वृषायते

dat, loc) RV to make eager

for (victory etc) हर्ष caus

हर्षयति, हर्षयते RV etc.

eagerly ^{adj} / 1 I स्पृहातु MBh, Kāv,

etc, स्पृहातु L - प्रसङ्गेन.

1 II औषम् AV -- रभसात्, रभसेन --

सकोनुहम् śak - सत्कृत् Jātukām

सन्वाधिस RV 7.8.1.26.2, etc.

eagerly desiring गृह्णाण Bhp

5.7.13 eagerly desirous तृषु

RV 4.1.7.11 — पर्युत्सुक इ (आ)

Ratnāre eagerly employed in

व्यग्र इ (आ) (instr?, loc or comp)

MBh, Hariv, Kāv, etc eagerly

looking at विनिहित दृष्टि Mricch

eagerly occupied with व्यग्र

13733

† (आ) (instr, loc or comp) MBh,

Hariv, Kāv, etc giving

eagerly ओषिष्ठदावन् TS 1.6.12.3

more eagerly साधीयस् AitBr.

eagerness 1 I ओत्सुक्यम् Pañcat,

kathās.

1 II आधो RV, AV, etc — उष्मः L गविष्टि

† RV — कुतुकम् (gana यवादि) Gīt

1.42ⁿ - कुतूहलम् - कौतुकम् Pañcat,

kathās (यु० ४ आ) etc — कौतुकिता

Naish 5.13, कौतुकिभावः Naish 5.60

— गर्घः (यु०) Pān 7.4.34. Kathās,

Sarvad 15.213, Naish 7.71 — मना

RV — मुनि RV 7.56.8 — रहस्य BHP,

रंहि ४ RV, AV, VS, ŚB₂ — मोक्षम् MBh,

kān, etc — विमोदः L — व्यग्रता Śak,

Pañcat, etc संरम्भः (५० ढ आ) kāv,

Rājat — समाधानम् samk, Pañcar-

सम्भ्रमः (५० ढ आ) MBh, kāv, etc —

अतिबोध्यम् looking with eagerness

अनुप्रादृश to show great eager-

ness सम्भ्रमंकु, सम्भ्रमंगम् (dat)

with joy and eagerness सह्यकृतम्

Mālatīm.

eagle n - I इयेन: RV, etc.

brought by an eagle (some plant

similar to Soma) इयेनहत mtn Śr,

KātyŚr, इयेनाहत mtn RV coming from

an eagle (as eagle's flesh) इयेन mtn

Krishnaj the Coromandal eagle

(bird of good omen) क्षेमिकरि m Gal

eagle-like - इयेन mtn Aitke eagle

marmelos त्रिजला jñanabhair

a female eagle श्येनिका Ping, Sch,

Ked a kind of eagle कुररः W

the nature of an eagle सौपर्व्यम् Susr

Pondecherry eagle शकुनः L, चिह्न

a sea eagle उक्ताशः Susr the state of

of an eagle सौपर्व्यम् Susr.

ear n II कर्णः RV, AV, TS, Sushr — श्रोत्रम्

RV, etc.

II कुहरम् L — तस्कर W — ध्वनिग्रहः L

— पैञ्जुषः L — महानादः L — वचोग्रहः

L — शङ्खग्रहः L — शङ्खाधिष्ठानम् L —

शब्देन्द्रियम् Sushr — श्रवः VarBhS, Kathās

— श्रवणः (rarely श्रवणम्) MaitrUp, MBh,

etc — श्रवणेन्द्रियम् W — श्रवणोदरम् Sis —

श्रवस् ~~३~~ n L — श्रुतधरः Bhp — श्रुति t

Kāu, VarB&S, Kathās — श्रुतिधारः Hariv, Susr

— श्रोतस् n L — श्रोत्रम् 9 प्रज्ञादि =

श्रोत्र — स्थिति m.

agreeable to the ear श्रोत्रपदानुग mbn

INW agreement of the ear श्रोत्रसंवादः

Mālatīm applying the ear कर्णार्पणम्.

auditory passage of the ear ^{II} कर्णरन्ध्रः

BhP — कर्णविवरम् BhP — कर्णस्रोतस्

n Hariv 2921, VarB&S.

II कर्णपुरम् BhP.

always from the ear कर्णतः AV 9.8.3.

a beautiful ear II कर्णपाशः Das —

सुकर्णः BhP — श्रवणपाशः A.

behind the ear अपि कर्णे RV the

being an ear कर्णता Amar being at

the ear कर्ण mfn AV 6.127.3

being in the ear कर्ण mfn AV 6.127.3

belonging to the root of the ear कर्ण

कर्ण कर्णमूलीय mfn buzzing in the ear

(from thickening of the membranes

etc.) प्रणादः सुश्र by the ear श्रोत्रतः

श्रु the cartilage of the ear ~~श्रु~~

देवकृताच्छेद्रम् सुश्र the cavity of the

ear उपः L charming the ear श्रवणहारिन्

mbn Vās close to the ear उपकर्णम्

Pāṇ a cow branded on the ear अष्टवर्णी

RV 10.62.7 cruel to the ear श्रवणपुरुज्

mbn Megh disease of the ear कर्णरोगः

Swiss — श्रवणरुज् + VarBṛS, श्रवणव्याधि

श्रवणव्याधि m VarBṛS a disease of the

ear with discharge of ~~the~~ putrid matter

पूतिकर्णः, पूतिकर्णता, पूतिकर्णकः Suśr

a disease of the external ear उत्पूरकः

Suśr ~~a disease of the~~ — उत्पाटः Suśr

2.149.10 & 17, उत्पाटकः Suśr — उत्पातः

a disease of the outer ear पाल्यामयः

Suśr — उन्मन्यकः, उन्मन्यः Suśr

discharge of ichorous matter from the

ear कर्णसस्त्रावः, कर्णस्त्रावः Suśr

ear-ache कर्णशूलम् AV 9.8.1, 2, Suśr

— श्रवणरुज् t VarBṛS, श्रवणव्याधि m

VarBṛS the ear and the other senses

श्रोत्रादि n MW 'ear boring' (a ~~religi~~

religious ceremony sometimes performed

as a saṃskāra or to prevent a

woman from dying if the birth of a

third son is expected कर्णवेद्यः PSarv

ear circle श्रुतिमण्डलम् W ear distract-

ing विकर्षिन् mbn AV, Paris an ear

not adorned with an earring शून्यकर्णः

Amar (Sch) the ear of a vessel कर्णः

RV 8. 72.12, SB 9, KātyŚr, etc

ear ornament अवलंसम्, अवलंसः (ibc

~~ह्रस्व~~ ह्रस्व आ) R, etc, अवलंसकम्, अवलंसकः

(ibc ह्रस्व आ) R, etc — श्रवणभूषणम्

an ornament consisting of pearls

मानिकक मानिकविना the ear passage

श्रवणपथः Si's ear poison Cany had

precept) कर्णविषम् Paicat ear-

sending कर्णदारिन् mbn MBh ear-

sending (said of speech) श्रवणविदारण

mbn Mudr. ear

ear wax II कर्णविष् + Mn 5.135

— कर्णगूथः , कर्णगूथम् , कर्णगूथकः .

II कर्णजः L — कर्णम् W.

ear whisperer कर्णजपः Kathās —

कर्णजपः Pān , Bhatt ~~ear~~ ~~ear~~ ecre tion

of the ear कर्णनिद्रकम् Swiss the

external opening of the ear श्वरिका

L from ear to ear कर्णाकर्ण R from

ear भाकर्णम् giving an ear श्रोत्रदा

mbu ĀpŚr — श्रोतुराति mbu RV

— कर्णपिणम् giving ear to ~~other~~

कर्णविधानम् — उपश्रुति ‡ RV 1.10.3,

8.8.5, 34.11, AV 2.16.2, 16.2.5 the

going from one to the other ~~other~~

कर्णोपकर्णिका Pañcat a good ear

मुश्रुति ‡ AV hard to the ear

श्रवणपरुष mbu Megh hardening of

the ear wax शर्करा (ibc & आ)

Swiss harsh to the ear श्रुतिवद् म्

श्रुतिदुष्म् Sāh having a good ear

श्रोत्रास्विन् म् TBz having a quick

ear ~~श्रोत्रास्विन्~~ श्रोत्रास्विन् * म्

TBz having (a ring etc) attached

to the ear कर्णनि म् MBh 13

having earache कर्णशूलिन् म्

Suse having or no tip of the ear

अपाले mbn Suse having the ear

as a source of starting point नर्णयानि

RV 2.24.8 having the ear - cavities

while ~~one~~ only on one side

अन्यतःसितिरन्ध्र mbn VS having

the ear like a sanku शङ्खको Pan

6.2.112, 6.3.115 having the ear

marked with a sanku शङ्खकरी Pān

6.2.112, 6.3.115 having ear orifices

like winnowing fans शूर्पकर्णपुर mfn

Kathās having tin ear ornaments

अपुवर्णिन् m Avadānas having white

ear holes शितिरन्ध्र mfn MaitrS

the head and the ear शिरःकर्णम्

Kaus a hole in the ear (for a ring)

विलुब्धः, विलुब्धम् (?) L the hollow

of the ear श्रोत्रशुक्लिपुटः Rājāt (indram)

into the ear कर्णे मयिच्छ, Mālav

a kind of disease of the ear शङ्कुल

(ibc) Pāṇ. 1.2.49, Sch, शङ्कुले,

शङ्कुली + Śāringś a kind of disease

of the outer ear जम्बुलः Susr 1.16.

25 235 a kind of ear ornament

लालीपट्ट Kād 5. 294 — लाटङ्कः L,

लाटङ्कम् Pṣaṣannar 2. 9, लाउपत्रम्

L

लाउङ्कः Rājat 7. 750 ~~—~~ लाडीदलम्

Vcar 12. 12 the lobe of the ear

श्रोत्रपालि & श्रोत्रपुटः Rājat a lotus-

flower fastened to the ear (an

ornament कर्णोत्पलम् Ragh 7. 23

near the ear उपकर्णम् Pān noise

in the ear (from thickening of the

membranes) प्रणादः सुखे on the

ear आधेकर्मिः सिः — श्रोत्रतः ऽभः

one whose ear-lobes have been entirely

cut off पीडोपपाते म् सुखे the

orifice of the ear कर्णरन्ध्रः भः

— वृषभः L an ornament for

the ear
~~the ear~~

कर्णोन्दु + L = कर्णोन्दु —

~~कर्णिका (Pāṇ 4.3.65)~~ कर्णिका (Pāṇ

4.3.65) Kathās, Dās, etc outer

ear श्रुतिमण्डलम् W — कर्णपाली, कर्णपालि

f Suṣr out of the ear कर्णतः AV

9.8.3 the outer passage of the ear

उषस् n L the part near the ear

कर्णिन् m W a particular blood

vessel in the ear कर्णिका Suṣr

a particular deformity of the ear

निर्वेधिम mfn (with कर्ण) सूक्ष्म a

particular

disease of the ear कर्णहानिका Sārṅga

a particular disease of the outer ear

श्यावः सूक्ष्म a particular disease

of the outer ear (produced from

piercing the ear कर्णपाल्यामयः सूक्ष्म

a particular ear disease कर्णमृदुः

Susā a particular ear ornament

लोचकः a particular part of the ear

सुकुमारकम् VarBṣ (prob.) a particular

part of the ear प्रतिश्रवणम् Shadubṣ

path of the ear श्रोत्रमार्गः Pañcat,

श्रोत्रवर्त्मन् n Bhartṣ perceived by the

ear श्रावण mfn 1208hP — श्रोत्रज्ञ

mfn piercing the ear (to receive ear-

things) कर्णव्ययः सुखं perceptible by

the ear श्रुतिगोचरं mb (जा)॥ RāmatUp.

perception by the ear श्रोत्रज्ञता यद्यपि.

pleasant to the ear II श्रोत्ररम्य mbn

BrahmaP, श्रोत्रानुकूलं mbn R,

श्रोत्राभिरामं mbn Ragh — श्रवणसुभग

(Megh) श्रवणसुखं (Siṣ) mbn.

श्रु. II श्रुतिपथमधुरं mbn Siṣ —

श्रोत्राशयसुख mbn R.

protecting the ear श्रोत्रपा mbn VS

range of the ear श्रोत्रमार्गः Pañcat,

श्रोत्रवर्त्मन् ~~an~~ n Bhartṛ reaching

the range of the ear श्रवणप्रापिन्

mbn Ragh relating to the ear

श्रावण mbn reaching to the
MārkP

ear passage श्रवणपथगत mbn Bhartṛ

relating to the ear . II कार्णिक mb

(इ) n W — कार्ण mbn L —

श्रोत्र mb (इ) n VS, ऽभ्र.

III श्रोत्र mb ~~(इ)~~ n (इ or ञा) n W.

the root of an elephant's ear चूलिका,

चूडिका Gal the root of the ear

श्रोत्रमूलम् R — श्रुतिमूलम् Git —

श्रवणमूलम् Kathās the state of (being)

an ear श्रोत्रा Ama suffering from

a particular disease of the ear called

plihan प्रोहाकण mba VS (Mahidh)

प्रोहारि m L suitable to the ear

कर्ण common Pān that which goes

from ear to ear उपचरिण IN that

which is heard with the ear श्रुति

to RV, AV, Prāt, Kathās, Bhp that

which is perceived with the ear

श्रुते ‡ RV, AV, Prāt, Kathās, BhP

the tip of the ear श्रवणपालि ‡ Git

to be drunk in ‡ by the ear श्रोत्रपेय

mbn Megh, Kathās.

to give ear to प्रतिश्रु, प्रतिशृणोति (gen)

Vajracch — भाकर्णय Nom

भाकर्णयति R, BhP, Śak, etc.

।॥ समाकर्ण, समाकर्णयति Pañcat,

Kathās.

to give ear to anyone श्रु cl 5

(Dhātup 22. 44) शृणोति (Ved and ep.

also शृणुते) (acc or gen) RV, etc

to make an ear ornament out of

साडङ्गो - कृ Kād 5. 815 to perceive

(with the ear) आश्रु, आश्रुमेति,

आशृणुते RV, AV, TS, SB, Bhp, etc

touching i.e. entering the ear

श्रोत्रस्पर्शिन mbn Bhp touching

penetrating the ear श्रोत्रस्पर्शिन

mbn Bhp unpleasant to the ear

अपश्रुति mbn MBh.

upto the ear II अश्रवणम् Naish

— श्रोत्रार्णम्.

1 II आकर्णमूलम् R 6.9.106.

wax of the ear 1 I अर्णमूलम् L —

अर्णविद्रुम् Susr.

1 II अर्णस्रोतम् n MBh 6 — ~~अर्णस्रोतम्~~

अर्णः, अर्णम् L.

~~(perhaps)~~ (perhaps) without an ear

निष्कर्णम् mb (भा) n animal
an ~~animal~~ with

wool on the ears अर्णोऽणिः BhP 4.1.

21 being nothing but ears श्रवणमय

mb (ई) n DharmaSarm being on

the ears औपचारिक mbu Pān 4.

कर्णभङ्गः

3.40 bending the ears Sak (ul)

brought to anyone's ears श्रवणभृत

mbu BHP — श्रवणप्राधुनिकीकृत

mbu (gen) Naish by way of the

ears श्रुतिमार्ग (ibc) श्रुतिमार्गेण came

to the ears of श्रुतिपथगत (MBh)

श्रुतिपथप्राप्त (Rājat) mbn, श्रुतिपथायात

mbn Kathās = coming to anyone's

ears ~~श्र~~ श्रवणप्राद्युणिक Naish, Sch.

coming to ears of any one श्रवणयातिथि

m Ratnau consisting of ears ~~श्रवण~~

श्रवणमय mf (इ) n DharmaSarm

cropped on the ears कर्ण mbn (~~क~~)

(according to some when finally accented)

defective on the ears कर्ण mbn

(according to some when finally accented)

ears ~~are~~ picked up कर्णजालि m BHP

3.13.50 furnished with ears कर्णरु

mbn gana सिद्धादि — कर्ण mbn

AV 5.13.9, VS, TS furnished with

long ears कर्ण mbn AV 5.13.9, VS,

TS furnished with long ears कर्ण

mfn AV 5.13.9, VS, TS having beautiful

ears सुकर्ण mfn, MW सुकर्णक mfn

MW (prob) having divergent ears

विकर्ण mfn AV having divided ears

(said of particular animals) भिन्नकर्ण

mfn Pān 6.3.115.

having ears II कर्णिन् mfn AV 10.1.

2, TS 7 — सकर्ण mbn Vedāntas,

Sinhās — कर्णवत् mbn RV 10.71.7,

R — सकर्णक mb (आ) n Sis 1.63.

II कर्णिक mbn W — श्रुतिप्रस mbn

L — श्रुतिमत् mbn SvetUp.

having ears and tail सकर्णपुच्छ mbn

KātyŚr having ears everywhere

सकलः श्रुतिमत् mbn SvetUp, MBh

having ears like winnowing fans

(applied to Gaṇeśha) शृणोत मन्

Kathās (prob) having large ears

विक्त मन् AV having large ears

कर्णिक मन् W having large ears

(said of Śiva) महाकर्ण मन् MBh

having listening ears अशृणोत मन्

RV 1.16.9 having long ears कर्णिक

mbn W having no ears विकर्ण mbn

Pāñcat having red ears शोणकर्ण mbn

Kāth having the ears erect उच्छर्ण

mbn Ragh, Sis having no ears erect

उच्छर्ण mbn Sak 86 having the ears

filled पूर्यमान mbn MW ~~heard by~~

heard by four ears only चतुर्कर्ण

mbn Pāñcat 1.1.86 heard with the

ears प्रत्यक्षतः श्रुतम् a multitude of

ears श्रोत्रम् १ भिक्षादि near the ears

भौतिकानि mbn Pān 4.3.40 not not

fit for the ears भक्त्य mbn Pān,

Pān, Sch one who has hearing ears

श्रुत्कण mbn RV, AV over the ears

अधिश्रोत्रम् Rājāt perceptible by the

ears कणश्च mbn Mn 4.102 a partic.

disease of the tips of the ears लेही

Sārings a particular disease of the

ears कर्णाशम् n Sārings provided

with ears of grain स्थितिम् mbn RV

27.15 reaching to the ears श्रवणपथगत

mbn Bharts the region of the ears

अपिकर्णम् RV 6.48.16 relating to the

ears कर्णिन् mbn so that only four

ears are present चतुष्कर्णतया †

instr ~~प्र~~ Pañcat 1.10.16 splitting the

ears श्रोत्राभेद् mbn MW to come at last

to a person's ears श्रवणपरिणतिगम् to

come to anyone's ears श्रुतपथमगम्

(with gen) to come to the ears स्पृश

cl 6 स्पृशति (with कोम्) to come

to the ears of श्रवणपथातिायत्वं ‡ (with

gen) with ears and tail सकर्णपुच्छ mbn

Katy Śr.

without ears I I अकर्ण mb (आ)५ —

अकर्णक mbn TS, etc — अश्रोत्र ŚBr

14.

earless II विकर्ण mbn Pañcat —

कर्णहीनः T — कर्णवर्जितः L.

eared adj II कर्ण AVS. 13. 9, VS, TS.

black eared ~~श~~ श्यामकर्ण ~~भ~~ BHP boar-

eared वराहकर्णः MBh, R four eared

चतुः श्रोत्र ~~श~~ (आ) ~~श~~ AVS. 19.7 —

चतुष्कर्ण ~~श~~ W hand eared पाणिकर्णः

MBh long eared लम्बकर्ण t (आ. ४)

३) MBh, R — कर्णवत् pure eared

शुद्धकर्णः shell eared शुक्तिकर्ण mbh

MBh short eared ह्रस्वकर्णः R ~~श~~

thousand ~~cat~~ eared सहस्रश्रवणः

MW white eared शुक्लश्रवणः Pan

6.2.112, Sch.

an ear of ~~barley~~ barley यवप्ररोहः Kum.

ear of corn । I धान्यकोशः, धान्यकोषः

Gal — धान्यशीर्षिकम् L — कणिक्का

Comm on BHP, कणी L — कणिशः

Kād.

। II कणिक्कः — सस्यमञ्जरी,

सस्यशीर्षिकम् L.

(prob) an ear (of corn) हुण्डः Singhās

~~ear~~ ear of corn left on a field

शिलान्धम् १ BHP the ear of the

wild rice लोहम् W gleaming more

than one ear of corn at a time

शिल Mn 10.112 = अनेकधान्योन्नयन

five eared (as corn 3c on one stalk)

पञ्चशीर्षः ३ mt (मा) १ राशि.

To earn by labour । III सज् cl ।

सजति Dhātup 7.50.

earned adj । I अर्जित.

। II निर्विष्ट ज्ञात.

earning n । I अर्जनम् Mn 12.79, etc —

वर्तनम् Kāv, Rājat, Kathās, Hit. —

earnings n । II मूल्यम् (ifc f आ) विनोत.

earnings gained by manual labour

हस्तसिद्धि f VP (esp) earnings of
prostitution भाटि f Kathās.

earning adj I II उपार्जन L.

earning wages वेतनभुज् m Pañcas.

to be earned I II उपार्ज्य mfn Kathās.

earnest (२) १ ॥ अवदः, diryār.

earnest money १ ॥ सहंकारः

Yājñ, sch.

१ ॥ अंशः.

something given in advan-

ce as an earnest or secu-

urity for the performance of

a contract सहंकारः Yājñ, sch.

being in earnest अहेडमानम्

R earnest desire वनद (only

pl वनदः) RV 2.4.5 (sāy वननाः

सम्भक्तारः earnest thought

स्मृत्युपस्थानम् Duryān (prob)

having earnest worship

शाचिपूजनम् RV 8.17.12

to look at earnestly सुदृष्टं

earnestness १ ॥ गम्भीरता,

गम्भीरत्वम् W — गाम्भीर्यम् R, etc.

ear-ring n II अवतंसम्, अवतंसः (if f

अवतंसा) R, etc, अवतंसकम्, अवतंसकः (if f

अवतंसका) R, etc — कुण्डलम् (if f आ

ganas सिद्धादि and अर्धर्चादि) Āśuṣṭ, Lāty,

Mn, etc — कर्णिका (Pāṇ 4.3.65) Kāthās, Dās,

etc.

II. उत्तंसः L, उत्तंसकः Varṣṭ — कर्णवेष्टनम् L

— कर्णवेष्टः R, कर्णवेष्टकः Pārṣṭ — कर्णदशी L —

कर्णान्दु ३, कर्णान्दु ३ L - कर्णम् w - कुब्रम्

L - खेचरी w - प्रवर्तः TS, Sch - मात्रा

Kād - शून्यम् - श्रवणपूरकः Siṣ.

belonging to an ear-ring कर्णवष्टकीय,

कर्णवष्टक्य mtn (gana अपूपारि)

decorated with ear-rings कुण्डलिन mtn

MBh, R, etc - संकुण्डल mtn MW an

ear-ring with jewels रत्नकर्णिका Divyāra

an ear-ring shaped like a Makara

मकरकुण्डलम् Bhp fit for ear-rings

कार्णवृष्टिकम् mf (ई)n Pān 5.1.99, Kās

having wooden ear-rings दारुकर्णम्

Buddh a kind of ear-ring पत्तिका Śis

— पत्रवृष्टः Ragh — दन्तपत्रम् Kum 7.23,

Kād, Hcar 1.387, Bālar 5.76 not

fit for ear-rings अकार्णवृष्टिकम् mf (ई)n

Pāṇ, Sch not looking well with ear-

rings अकार्णवेषकिक mt (ई) २ Pāṇ, Sch

ornamented with ear-rings वृषखादि

mt relating to an ear-ring

कर्णवेषकीय, कर्णवेषक्य mt (gana अपूपादि

shaped like an ear-ring कुण्डलाकार mt

to represent a kind of ear-ring

दन्तपत्र Nom दन्तपत्रति Prasannar 7.61

wearing a coiled serpent on

earring नाग-कुण्डल - कुण्डलिन मfn MBL

the wearing of ear-rings कुण्डलधारणम्

without ear-rings अकुण्डल मfn Bear.

earshot

n II संश्रवणम् MBh, R, Car.

